

SURİYE

Azadî ji bo zarokên Kurda

SAYFA 3

ALMANYA

BARAN ülkeye dönüyor

SAYFA 4

••• Bi hêviya rojên
şad û ronî sersala
xwendevanên xwê
pîroz dikin...

••• Mutlu ve aydınlık
günler dileği ile
okuyucularımızın
yeni yılını kutlarız...

Kurdistan Press

•Nr: 90(3) • 18.12.1991

• Year: 6

•The Kurdish Newspaper

PRICE

BIHA • FİYAT

3 DM

15 Skr

3,5 G

3 Sfr

1,5 £

2 \$

KURDISTAN PRESS

ROJNAMEYA 15 ROJÎN • 15 GÜNLÜK GAZETE

•Tel; [46] Ø8-628 23 32

•Telex; 131 42

•Telefax; Ø8-733 95 54

GÜNEY KURDİSTAN'DA YASAMA VE YÜRÜTME ORGANLARI OLUŞUYOR

CEPHE'DEN DEVLET'E

• Nisan ayından beri Saddam yönetimi ile Kürdistanî Cephe arasında sürdürülen görüşmelerden bir sonuç çıkmadı. Kürdistanî Cephe liderliği 15 Aralık'ta yaptığı toplantıda Bağdat'la sürdürülen ilişkileri değerlendirerek yeni kararlara vardı.

• Toplahtıda, Kürdistan yasama ve yürütme organlarının oluşturulması amacıyla seçim kararı alındı. Yakın bir tarihte yapılması beklenen seçimler için hukukçulardan oluşan bir komisyona Seçim Kanunu hazırlama görevi verildi. **Sayfa 8-9**

Kaos!

Orhan KOTAN

Irak sınırları içinde 36. paralel ile sınırlandırılan Kürt kemerinde *De facto* (fiili) durum, düzenli ordu oluşturma, yasama ve yürütme organlarına ulaşma gibi Kürt hareketi için son derece nazik ve can alıcı bir döneme girmiş durumda. Körfez krizini izleyen dramatik olaylardan sonra, Kürdistan Cephe'nin Türkiye ile kurduğu ilişkiler, Güney Kürdistan'daki politik güçlere, İran ve Irak'tan farklı olarak daha bağımsız hareket olanakları sağladı. Türkiye üzerinden Avrupa ile kurulan ilişkiler, otonomi sınırlarını bir hayli aşan diplomatik girişimler, Kürdistan Cephe'ye daha geniş manevra alanları açtı. Saddam yönetiminin Kürdistan'a ekonomik ambargo uygulama amacı ile, bölgeden tüm güçlerini çekmesi ile beraber, Güney Kürdistan'da oluşan *De facto* durum, bağımsız bir devlet statüsü içinde işlemeğe başladı. Bir çok nedenden ötürü böyle bir yapılanmaya hazır olmayan Kürdistan Cephe'nin, açık ve net politikalar üretilmesi doğaldır. Ancak, 36. paralelin üstünde bir şeylerin değiştiği de kuşkusuzdur.

Alt üst olan dünyada Kürt hareketinin boyutlarını saptamak oldukça zor. Dünya'da ve özellikle de Sovyetlerde yeni yapılanmanın temel çizgisini oluşturan ulusal devlet olgusunun Kürdistan'a nasıl yansıtacağı hakkında netleşmiş görüşler yok. Güney Kürdistan'da yürürlükte olan fiili duruma

Kürt realitesini kabul eden devlet, bu realitenin siyasi partilerini de diğer kültürel ve toplumsal kurumlarını da kabul etmek durumundadır

rağmen, Kürdistan Cephe, üzerinde ısrar edilecek politik bir program açıklamış değil. Irak otoritesinden kopuşmanın, federe bir yapılanma içinde birleşmeye dönüşebileceği mümkündür. Ancak, Saddam rejimine karşı dünya düzeyinde oluşan negatif tutum, Kürt sorununun çözümünü de hep askıda

tutmaktadır. Bu aynı zamanda Güney Kürdistan'da bağımsız bir devlet faktörünün alt yapısının oluşmasına da ortam hazırlamaktadır. Özetle, Güney Kürdistan'da birbirine pek çok yönden bağlı, birbirini sürekli etkileyen son derece kompleks bir durum yaşanmaktadır.

★
Güney Kürdistan'daki gelişmelerin, bir de Türkiye boyutu var. DYP - SHP hükümetinin Kürdistan politikası genel hatları ile belirlenmiş durumda. Demirel'in Irak'a açık savaş ilanı anlamını taşıyan uyarısı, Türkiye'nin Güney Kürdistan'a bakışının en somut ifadesidir. Irak'ın, Güney Kürdistan'a olası bir saldırısı karşısında seyirci kalınmayacağı, *TC vatandaşlarının, Güney Kürdistan'daki soydaşlarına* karşı yapılacak askeri bir harekete Türkiye'nin müdahale edeceği, sanıldığından çok daha önemli bir devlet tavrıdır. Türkiye'yi açık tavrı almayacağı nedenler, *TC vatandaşlarının, Irak'taki soydaşlarına* yardım gibi insani kaygılardan çok daha ötede, politik bir içerik taşımaktadır. Bu yönüyle, Türkiye / Kuzey Kıbrıs ilişkisini anımsatmaktadır.

DYP - SHP hükümetinin Kürdistan politikasının

daki militarizmi dışlayan yaklaşım, beraberinde Kürt ulusunun temel demokratik hak ve özgürlüklerini de gündemleştirecektir. Türkiye'de bütünü ile legalize olan ve düzene eklenilen sosyalist hareket ile beraber, Kürt hareketi de hemen hemen legalize olmuş durumdadır. Ne var ki, son 30 yılın siyasi kültürü ile beslenen Kürt hareketi bu yeni durumun teorisini yapamamaktadır. Pratik politik mücadele, teorik perspektiflerin çok önünde seyretmektedir. Kuzey Kürdistan'daki teorik düzey, Güney Kürdistan'a da hiç bir şey söyleyememektedir. Dahası, Güney Kürdistan'da olup bitenlerin farkında bile değildir. Bir yanda, sesi soluğu çıkmayan siyasi hareketler, diğer yanda el öpmek için sıraya giren milletvekilleri ve sırtında Bekaa kamburu ile silahlı hareket dururken; öte yanda, Kürt sorununu nihayet bir devlet sorunu olarak ve adını koyarak ele alma cesaretini gösteren hükümet duruyor. Hükümet, hiç kuşku yok ki, Kürt sorununu bütün dinamiklerinden soyutlayarak çözümlenmenin hesapları içindedir. Kürt realitesini kabul ederek bu konuda kendi mantığı içinde en ileri adımı atmıştır. Böylece, Türkiye'de Cumhuriyet dönemi belirleyen resmi ideolojinin anti-komünist ayağı ile beraber, anti-kürt ayağı da kırılmıştır. Resmi ideolojiyi besleyen bütün varsayımlar da ortadan kalkmıştır. O kadar ki, bütün bir Cumhuriyet tarihi boyunca komşu devletlerle Kürt sorununu ezmek için gizli / açık ilişkiler içinde bulunan TC, artık, tamı tamına karşı saflarda yer almaya başlamıştır. Sorun, olası bir askeri harekete karşı, Kürtlerin korunmasını üstlenecek boyutlara varmıştır. Bu çok temel bir politika farklılığıdır. Bu farklılık, hayatın bütün alanlarında da kendisini ortaya koyacaktır. Nitekim, Demirel'in sözlerinin mürekkebi henüz kurumadan, DYP milletvekili, Melik Fırat -Şeyh Said'in torunu- çok ileri düzeyde belirlemeler yapabildiği. Yıllardır milletvekilliği yapan Melik Fırat'ın dilinin tam da bu dönemde çözülmesi hiç de hayra alamet değildir. Türk basınının PKK'ya mal ettiği Kürt ulusal bayrağının renklerine sahip çıkan Melik Fırat, cuntacı genarelleri eleştirmekte, yemin metninin *70 yıl önceden kalma anlaşılmaz ölçülerde* olduğunu vurgulamaktadır. *Anayasaya göre zorla yemin ettirmek, bizi halkın önünde küçük düşürmektir* diyen Melik Fırat, cuntacı genarellerin deniz kenarlarındaki köşklerinde oturduklarını, milletvekillerinin de 23 Nisan çocukları gibi önelerine gittiklerini belirtmektedir. 1957'de DP Milletvekili olarak parlamentoya giren Melik Fırat, Demirel'in *Türkiye, Kürt realitesini kabul etmiştir* biçimindeki açıklamasından sonra, bir anda politik olarak bir çok olguya sahip çıkma statüsüne gelmiştir. Bu da, siyaset platformunda olması gerekenlerin, bu platformda olmamalarının doğal sonucu olarak, bu platformun, kimler tarafından ve nasıl doldurulacağını çok açık bir göstergesidir. Demek ki, binlerce şehidin kanı üzerinde, büyük acılardan, işkencelerden geçerek kazanılan mevziler, birileri tarafından çok kolayca ele geçirilebilir. Dünyanın pek çok ülkesinde hayata geçen gerçeklik, Kürdistan'da da bire bir yaşanacaktır. Mücadelenin militan güçlerini bekleyen gelecek, içinden geçtiğimiz evrede pek de aydınlık görünmemektedir. Çünkü, siyasi hareketler maddi ve müdahaleci bir güç durumunda değildirler ve ekonomik ve toplumsal gücü olanlar, siyasi gücü de kendi çıkarları için kullanabileceklerdir. Son otuz yılın siyasi kültürü içine hapsolüp, sloganlarla politik mücadeleyi götürmek pek de mümkün görül-

memektedir. Yıllardır dışediş bir mücadelenin önünde yürüyenler, eğer, içinden geçtiğimiz evrede politik mücadelenin öznesi olamazlarsa, bu politik özne nesnel olarak aktif politika içinde olanlar tarafından şu ya da bu biçimde ortaya çıkarılacaktır.

Kuzey Kürdistan'daki somut durum göz önüne alınırsa, Kürt hareketinin siyasi temsil düzeyinin olmadığı görülür. Yani, Kuzey Kürdistan'da Kürt hareketi, kitlelerin iradesini yansıtan bir kurum yaratabilmiş değildir. Kürt siyasi hareketlerinin arasında da - Güney Kürdistan'daki Kürdistan Cephe örneği - bir ortak temsil kurumu olmadığına göre, Türkiye'de Kürt hareketi neresinden bakılırsa bakılırsın politik bir merkezden yoksundur. Sorunlar, esas itibariyle temsil yeteneği ve gücü olan politik örgütler tarafından bir çözüme bağlanacağına göre, Türkiye'de Kürt hareketi en azından içinde yaşadığımız evrede çözümsüz kalacak demektir. Bir diğer ifade ile, devletin çizdiği çerçevede içinde duracaktır. Parlamentoda temsil edilen veya edilmeyen partilerin, düne kadar illegal denilecek Kürdistan seksiyonları, daha legal nitelikler kazanacaktır. Melik Fırat'ı, Kamuran İnan'lar izleyebileceklerdir. Bu bağlamda, Kürt toplumunun dinamik, üretken güçlerinin devre dışı kalması doğal ve olağandır. Bu da, muhalif (illegal) Kürt siyasi hareketlerinin topyekun bir politika değişiminden geçmelerinin kaçınılmaz olduğunu gösteriyor. Son HEP kongresi, bir çok açıdan olumsuz sinyaller taşımaktadır. Türkiye'de Kürt ağırlıklı legal bir politik kitle partisinin, çok sesli, toplumun değişik sınıf ve katmanlarının talep ve özlemlerini yansıtmaya yerine, monolitik, siyasi eğilimleri dışlayıcı bir yapılanmaya doğru gitmesi ne kadar doğrudur bunu zaman gösterecek. Ancak, görünen odur ki, değişik muhalif Kürt hareketleri de -kesin olmamakla beraber - aynı yolu izleyeceklerdir ve ortaya irili ufaklı bir dizi legal particek çıkacaktır. Bunun, nasıl bir politik kaosa yol açacağı ise, tartışma götürmeyecek kadar açıktır.

Buraya şu noktayı da eklemek gerekli: Kürt realitesini kabul eden devlet, bu realitenin siyasi partilerini de, diğer kültürel ve toplumsal kurumlarını da şu ya da bu evrede kabul etmek durumundadır. Bu kabullenmenin politik sonucu, muhalif Kürt hareketlerinin legal ve yasal kurumları ile devletin - ya da hükümetin - diyalog kurma yolunun açılmasıdır. Demek oluyor ki, muhalif Kürt hareketleri -altını çiziyorum- *stratjik görüşleri her ne kadar farklı ise de*, Kürt realitesinin kabul edildiği bir devlet politikasının gerektirdiği yeni politikalar üretmek durumundadırlar. Yalnızca bu kadar değil, aynı zamanda bu politikaları hayata geçirecek araçları da yaratabilmelidirler. Bu da en azından kitlelerin iradesini ifade eden politik kurumlara ihtiyaç göstermektedir. Zaman içinde bu kurumlar, Kürdistan'ın toplumsal yapısına uyumlu olarak farklılaşacaklardır. Yani, değişik eğilimleri temsil eden politik partiler ortaya çıkabileceklerdir. Kürt hareketi ayrışacaktır. İslamcılar, sosyal demokratlar vb. doğal olarak kendi politik yapılanmaları içinde ortaya çıkacaklardır. Geçtiğimiz süreçte ise, hala ve her şeye rağmen ortak tavırlar, ortak politik temsil gerekli ve zorunludur. Bu da Kürt hareketlerine süreçlerinin en önemli, en hayati görev ve sorumluluklarını yüklemektedir. Boşa geçirilecek zaman kalmadığı dikkate alınmalıdır. Kürtlerin doldurmadığı alanlar, başkaları tarafından mutlaka doldurulur!

Edaleta Sûriye û Zarokên Kurd

“Azadî ji bo Zarokên Kurda”

□□ Hikumeta Sûriye 17 zarokên Kurd ku emrê wan di navbera 11 - 16 salan de ye, mehkûm kirin. Zarokên Kurd bi tohmata bilindkirina ala Kurdî li ser du dibistanên Qamişlo hatibûn girtin.

□□ Hikumeta Sûriye di alîkî de pêwendiyên xwe bi hêzên siyasî yên Kurdistanê Bakur û Başûr re dimeşîne, li alîkî de jî li ser Kurdên Sûriye zordestiya xwe didomîne.

Qudbeddîn Elî Dawid (resmê mezin) gava ku hat girtin 14 salî bû, hîn li hepsê ye. Ehmed Elî Dawid (resmê piçûk) gava ku hat girtin 11 salî bû. Piştî du salan hatiye berdan. Foto: ANK

ANK • Stockholm

Rêxistina Ewropa ya Partiya Hêvgirtina Geli Kurd li Sûriyê, derheqa girtin û cezakirina 17 zarokên Kurda de belavokeke belav kir. Di belavokê de navên zarokên girtî û cezayên ku ji wan re hatiye dayîn cih digre. Belavok bi daxwaza “Azadî ji bo Zarokên Kurda” dest pê dike û weha dom dike:

“Di roja 15. 12. 1988’an de 17 zarokên Kurd ji xwendevanên dibistana piçûkan li şarê Qamişloê hatin girtin. Ev piçûk ji du dibistanan bûn: 1-Telai, 2-Tişrîn. Girtina wan di riya hêza parastina leşkerî de bû. Wan gunehkar kirin di bin navê ‘hildana ala Kurdistan’ li ser her du dibistana. Ew jî derket ku derew bû, ji ber ew kirin polîsê Sûrî pê rabûbû ji bo Kurda gunehkar bikin û bigrin û bitirsînin.

Ev zarok birin Şamê Baregeha Parastina Leşkerî Liqê Filistinê bi nav û deng ku cihê ezyetê û lédana dijwar e û warek bingehî ye bo girtiyên siyasî. Gelek têkoşerên welatparêz û pêşverû tê de hatine kuştin.

Piştî gelek tirs û lédan nikaribûn wan zarokan bi-din xebardan ku ew endamên partiyek Kurdî ne, ku li hember rejîm diraweste. Dawî, di bin darê zorê de wan piçûka ji bê çarî gotin, “Belê me al hilda ye.” Ew hemî tevî temenê wanî piçûk du salan li baregehên parastin û polîs man. Pişt re hat gotin ku ew dane mehkemê. Li ku? Çawa? Kes nizanê.

Hukmên wan ev bûn:

7 ji wan 6 meh,

9 ji wan 2 sal,

1 ji wan 7 sal.

Pişt re 14 ji wan birin zindana *Instituta Xalid İbn el*

Welid bo piçûkan, li bajarê Qudseye nêzikî Şamê û 3 ji wan birin zindana Edra ya siyasî. Parastinê Sûrî pir bi nehênî ev mesele bir û anî bo kes pê nebîhîze û دنیا his neke ji avrûwê wan neçe. Partiya me çend car li ser wan nivîsî, lê hin alî û kesên Kurd digotin, “Xeletî bûye ewê bèn berdan.”

Bi vî rengî qanun li Sûrî dikeve nigan. Yek ji wan 10 salî bû wextê hat girtin. Navê wî Ahmed Elî Dawid e, di sala 1977 an de hatiye dinyayê. Du salan di nav lepên Parastinê Sûrî de ezyet ditiye. Ahmed piçûkîrîn girtiyê siyasî ye li hemî dinyayê.

Nav û cezayên zarokên girtî

Qudbeddîn Elî Dawid, (1974), 2 sal, zindana Xalid İbnel Welid. Ciwan Mihemed Elî Temo, (1974), 2 sal, zindana Qudseye. Raid Ebas Ebdo, (1973), 2 sal, zindana Edra. İdrîs Ebas Ebdo, (1971), 7 sal, zindana Edra. Mihemed Seîd Hesên, (1974), 2 sal, zindana Edra. Danîş Emîn Hero, (1971), 2 sal, zindana Edra. Ahmed Elî Dawid, (1977), 2 sal, hat berdan. Besam Beşîr, (1974), 2 sal, hat berdan. Ehmed Nûrî, (1975) 2 sal, hat berdan. Raxip Remdan, (1975), 2 sal, hat berdan. Abdusatar Yûsif, (1976), Mihemmed Selîm Hesên, (1976), Zinar Yûsif, (1974), Şêxmûs Zeîm Miho, (1973), Zaredîn Wehab, (1972), Elî Ebas, (1975), û Ehmed Fexredîn, (1974) her yek ji wan 6 meh hukim xwarin û hatin berdan.

Em hawarî Amnesty International û hemî hêz û rêxistinên cihanê ku mafê mirov diparêzin, dikin, ji bo nûneran bişînin Suriye da bizanin çi tê serê Kurda û girtiyên wan berdin. Em dixwazin xelk û دنیا bizanê ku demokratî li Suriye tune rewşa Kurda gelek xirab e û bê maf in.”

Gerçeğin göreceliği

Ruşen ARSLAN

Diyalektik düşünce yöntemi, gerçeğin göreceli (izafi) olduğunu öngörür. Bugün yanlış olan şey yarın doğru olabileceği gibi, dün doğru olan bir şey de bugün yanlış olabilir. Gerçek, ancak zaman ve mekan boyutları içinde yakalanabilir.

1960'lı yılları hatırlıyorum. Kürt sözcüğünün bir yerde geçmesi, biz Kürt gençleri için büyük bir olaydı. Öyleki, *Örüken* dergisinde *Nihal Atsız* ve *İsmet Tümtürk* gibi turancıların, “Kürt halkının Sibiryaya sürülmesini” isteyen yazılarına tepki göstermekle birlikte; içten içe sevinirdik. Çünkü Kürt sorununu tersinden almış olmasına rağmen, gündemleştiriyordu. Nitekim 1967-68 yıllarında yapılan *Doğu Mitingleri*; *Örüken*'deki yazılarla, dönemin Sağlık Bakanı *Suat Seren*'in meclisteki konuşmasına karşı düzenlenmişti.

1969-70'lerde kurulan DDKO (Devrimci Doğu Kültür Ocakları)'nın en büyük mücadelesi, “Kürt halkı diye bir halkın, Kürtçe diye bir dilin varlığını kanıtlama” noktalarında yoğunlaştı. Bugün için belki de bir anlam ifade etmeyecek bu tartışma, o gün için büyük bir olaydı. Sömürgeci devlet, 12 Mart yargılamaları sırasında bu yönde savunma yapılmaması için çok çaba harcamıştı. Savunmayı önlemede başarılı olamayınca, savunma yapanlara en yüksek cezayı vermişti.

Soruna sivri sloganı mantıkla yaklaşıp, olayı zaman ve mekan boyutundan soyutlayarak algılayanların; o günün gerçeğini kavramasına olanak yoktur. Onun için de, kimilerinin DDKO olgusunu küçümseyerek, günümüzdeki olgularla geçmişi karşılaştırıp, sonuç çıkarmaları gerçeği olamıyor.

Bunları, Demirel ve İnönü'nün hükümetin güvenoyu almasından sonra, Kürdistan'ın bazı illerine yaptıkları gezide verdikleri demeçler üzerine yazdım.

Demirel; “Türkiye, Kürt realitesini tanımıştır. Bana göre son bir senenin en önemli olayı budur.” dedikten sonra, “Arkadaş sen Kürdüm mü diyeceksin de. Ama bak burada eşitlik, adalet var, ekmeğe var. İstanbul da sizin, Hakkari de sizin. Yani vatan hepimizin...” diyor.

Eğer sömürgeci devletin kendi mantığı içinde ele alınsa bu belirleme “ileri” bir adım görülebilir. Ne var ki, bu belirlemenin içeriği, Kürtler açısından 60'lı yıllarda verilen mücadelenin konusuydu. Kuzey Kürdistan'da ulusal kurtuluş mücadelesinin son 30 yılda varmış olduğu boyut; Kürdistan diye bir ülkenin varlığı ve Kürt ulusunun kendi kaderini kendisinin belirlemesine ulaşmıştır. Başka bir deyimle, sorun, indirgenmek istenen insan hakları boyutunu aşmıştır. Madem ki, Demirel'in deyişi ile, “Kürt realitesi” varsa, bu realiteyi tüm boyutları ile gündeme getirmek gerekir. Kürt halkı için, “Arkadaş, sen Kürdüm mü diyeceksin de.” çok büyük bir anlam ifade etmiyor. Bu, kuru kuru merhabadan öteye bir şey değil. Kuru merhabaya Kürt halkının karnı toktur.

İnönü ise, “Üniter devlet içinde barışın çözümü daha kolaydır. Devletin yapısını değiştirmek iç savaşa yol açar” diyerek biraz da tehdit içeren bir tarzda siyasal çözümlere giden yolların kapalı olduğunu belirtiyor.

Sömürgeci Türk devleti, 70 yıllık inkar siyasetinin yanlış olduğu ve bununla bir yere varılamayacağı noktasına gelmiş bulunuyor. Şimdi de siyasal çözüm yollarını kapatarak başka bir yanlış temellerini örüyor. Nasıl ki, 70 yıllık yanlış bugün tartışılıyorsa; Türk kamuoyu gelecekte de bugünün yanlışlarını tartışmak zorunda kalacak. Sorun bu yanı sıra Kürtlerin sorunu değildir. Bizler, işin siyasal boyutundan; bağımsızlık dahil kendi kaderimizi berberçe tayin hakkından vazgeçemeyiz. Görev, Türk demokratlarına düşüyor. Onlara düşen görev, Kürt sorununu gerçek niteliği ve tüm boyutlarıyla tartışma gündemine sokmaktır. İşin kıyasında köşesinde gezinmek çözümlenici olamaz.

Türkiye genelinde insan hakları ve demokratikleşme hayati bir önem taşıyor. Yazılanlara, çizilenlere bakılırsa; Türkiye'deki demokratik kesim, bu konuda mevcut koalisyon hükümetinden çok şey bekliyor. Hükümet, insan hakları ve demokrasi konusunda bazı adımlar da atabilir. Ama şurası unutulmamalıdır ki, *Kürt sorunu çözülmedikçe, Türkiye'de insan hakları, demokrasi yerli yerine oturamaz.*

Türk demokratlarının, Kürt sorununun çözümü için somut siyasetler üretmeleri, üretilen somut siyasetlerin hayata geçirilmesi için kendi hükümet ve meclislerini zorlamaları gerekir. Bunun başında Kürdistan'da eğitimin Kürtçe olması, radyo ve televizyonda Kürtçe yayın, Kürtlere örgütlenme özgürlüğü, TCK'nın 125. ve 171. maddelerinin kaldırılması, Olağanüstü Hal ve Bölge Valiliği uygulamasına son verilmesi, koruculuğun kaldırılması, boşaltılan köylerin onarımı ve sakinlerinin dönüşünün sağlanması vb. talepler gelir. Bu alanlardaki ilerleme Türkiye genelinde insan hakları ve demokrasinin gelişmesine olanak sağlar.

Biz Kürtlere gelince; Kuşkusuz sömürgeci Türk devletinin bünyesindeki siyasal gelişmeler diyalektik olarak bizleri de etkileyecektir. Bu yadsınmaz. Ama her şeyi yerli yerine oturtmak gerekir. 25-30 yıl öncesinde kalan taleplerimiz Türk devletinde yankısını yeni buluyorsa, bu pek de önemli bir aşama değildir. Bizim en başta göz önünde tutacağımız nokta, Kürdistan'da ulusal kurtuluş mücadelesinin ve ulusal bilincin varlığı boyuttur. Ulusal kurtuluş mücadelesinin belirleyici yanı budur. Bu da gerçek görevimiz olan, her türlü sömürgeci ilişkiye son verecek ve ülkemizi askeri işgalden arındıracak bağımsızlık mücadelesine sıkı sıkıya sarılmaktır.

Kürdistan'ın bağımsızlığı için mücadele, daha alt düzeydeki siyasal kazanımları, ulusal demokratik haklar için mücadeleyi engellemiyor. Yeter ki hangi amaç için mücadele edildiği bilinsin... Onun için Demirel'in, “Arkadaş Kürdüm diyeceksen de.” sözüne koca bir *günaydın*dan başka ne denir?

□□□

Koçgiri Hareketi'ni Kürt Teali Cemiyeti mi organize etti?

Koçgiri Hareketi'nin Kürt Teali Cemiyeti tarafından organize edildiği şeklindeki görüşlere sıkça rastlamaktayız. Aynı görüşü M. Bayrak da paylaşıyor görünmektedir. Bu konuda M. Bayrak şunları söylemektedir.

"Bu hareketi, Kürdistan Teali Cemiyeti üyesi Vet. Dr. Mehmet Nuri Dersimi'nin örgüt adına organize ettiği bilinmeyince, gerçek niteliği de anlaşılabilir. (Bunun için bkz. Dr. M. N. Dersimi: Kürdistan Tarihinde Dersim, Hatıratım; Koçgiri Hareketi, C. Mar: Koçgiri Destanı). (Deng Sayı 13, sayfa 15 - 16).

M. Bayrak Koçgiri Hareketi'ni Kürt Teali Cemiyeti'ne bağlamak isteyen iddia sahiplerinden farklı olarak (daha doğrusu ek olarak), hareketi Dr. Nuri Dersimi'nin "örgüt adına organize ettiği"ni söylemektedir.

Bu iddia kesinlikle yanlış. Vet. Dr. Nuri Dersimi'nin kitapları ciddi olarak okunacak olursa bu tür bir görüşe rastlanmaz. Orada belki bir ilişkiden bahsedilirse de, gerçekten ilişki olup olmadığı hususunda kuşku yaratacak pek çok neden vardır. Başka sebepler bir yana, Nuri Dersimi'nin ifadeleri dahi böylesi bir şeyi yaratmaya yeterlidir. Ayrıca Nuri Dersimi hiç bir zaman kendi rolünü abartmaz; önderlikteki rolü itibarıyla vurguyu sürekli Alişer'e yapar. O günün şartları ve aşiret yapısı içerisinde dışarıdan gelen birinin hareketi örgütlemesinin mümkünatı yoktu.

Bütün bunlar bir yana, Nuri Dersimi, "Alişer, 1914 Cihan Harbinde, Kürdistan istiklalini temin maksadıyla Rus ordusuna iltihak etmişti. Koçgiri, Sivas, Malatya ve Dersim muntakalarının Kürt Mümesili sıfatıyla, Rus himayesi altında muhtar bir Kürdistan idaresi kurulması için çalışmıştır." der. (Kürdistan Tarihinde Dersim, sayfa 280)

Birinci Dünya Savaşı sonlarında Alişer önderliğindeki birlikler Ovacığı basarak bir Kürt idaresi kurarlardı. Osmanlı idaresi daha sonraları Kürt hareketi içerisinde boy gösterecek olan Hamidiye Alayları Komutanı Cıbranlı Halit'i sözü edilen idareyi lağvetmek için bölgeye gönderir.

Ermeni lideri Murat Paşa ile 1918 yılında Alişer'in yaptığı görüşmelerde Kürdistan ve Ermenistan'ı ilgilendiren sorunlarda (sınır, Kürdistan'ın statüsü gibi) bir anlaşma sağlanamaz. (1)

Kürt Teali Cemiyeti bu olayların zuhur ettiği dönemde henüz kurulmamıştı bile. Derneğin kuruluşu Mondros Mütarekesi sonrasında rastlar(2). Mütareke tarihi 30 Ekim 1918'dir.

Kürt Teali Cemiyeti kurulduktan sonra resmi çizgisi itibarıyla -ki bunu Seyit Abdülkadir temsil ediyordu- Osmanlı devletinin bölünmesine karşıdır. O, "gavura" karşı müslümanların birliğini savunur ve Kürt meselesine de bu birlik içinde çözüm taraflıdır. Aynı Seyit Abdülkadir'in Yunanlılara karşı tutum almaması için hiç bir neden yoktur.

Oysa Koçgiri hareketi ve önderliğinin izlediği istikamet tamamen farklıdır. Alişer, Ermeniler ile ilişkide bir sakınca görmez; devletin en güçsüz döneminde "gavura yarar" türünden Kürt yurtseverliği olmayı ikinci plana atan endişelere kapılmaz. Ve daha ötesi zaman tespiti doğru yapılarak mücadele yükseltir.

Bu konuyla ilgili KOMAL Yayınları arasında çıkan Koçgiri Halk Hareketi adlı kitap, Baytar Nuri'nin ikinci dereceden bir komutan olduğu doğru belirlemesini (3) yaptıktan sonra, konu ile ilgili düştüğü dipnotta, Koçgiri Halk Hareketi'nin organizesi konusunda şu doğru gözlemlerde bulunur:

"(10) Ne var ki, bu durum her ne kadar Kürt Teali Cemiyeti ile Koçgiri Hareketi'nin somut ilişkisini belgelendirmiyorsa da Kürt Teali Cemiyeti tarafından organize edildiği tezini doğrulamaz. Öte yandan, Koçgiri mücadelesinin liderleri Seyit Abdülkadir'in görüşlerini paylaşmadıkları gibi, olay da Kürt Teali Cemiyeti'nin Osmanlı yandaşı olan prensiplerine ters düşerek gelişmiştir." (Koçgiri Halk Hareketi, sayfa 36)

Kim ne derse desin Koçgiri bölgesi Kürtleri'nin alevi inancı gibi ayrı bir inanca sahip olması ve bu durumun kültür alanında, tarih alanına yarattığı farklılık ve dahası Osmanlı yöneticilerine güvenme-

me şeklindeki yaygın eğilim Kürtlük bilincinin gelişiminde önemli bir kaldıraç olmuştur. Bu durum, ayrılıkları çok net ve bariz olarak görmeyi sağladığı gibi, o günün egemen şiarı, "Müslüman Halkların Kardeşliği"nin bölgede tutmasını imkansız kılmıştır. Alişer'in şiirleri iyi bir şekilde incelenecek olursa, sözünü ettiğim iki motifin nasıl iç içe işlendiği görülecektir. Ne yazık ki, bu şiirlerin pek azı bugün bilinmiyor.

Nuri Dersimi'nin bölgeye gelmesi kendi çabası sonucudur. Eğer ortada Kürt Teali Cemiyeti'nin bir kabulü varsa, o da gönülsüzdür; oynadığı Osmanlı tarafı rolü perdelemek içindir. Nuri Dersimi dikkatlice okunduğunda onun bölgeye gelişiminin hiç de örgütlü olmadığı görülecektir. Koçgiri Hareketi'nin cereyan ettiği, daha doğrusu oralarda katliamlar yapıldığı zaman bu dernekten bir ses çıkmamıştır. Bu mudur "organize" etmek? Kaldı ki, dernek yönetimi, fazlaca müslüman olması nedeniyle alevi Kürtlere soğuk bakmaktadır. İşte N. Dersimi'nin sözleri:

"Hatta alevi Kürtlerin sünni Kürtlere nazaran mevcudiyet noktası nazarından bir kıymetleri bulunmadığı da ileri sürülüyordu. Bu halin ileride bir felaketle karşılaşacağına artık inanmışım. Fakat elimden başka bir şey gelmiyordu." (4)

Nuri Dersimi bölgeye geldiğinde hareket örgütlüdür. O örgütle harekete katılır.

Koçgiri Halk Hareketi'nin İstanbul'daki Kürt Teali Cemiyeti'nden bağımsız olarak gelişimine ilişkin veriler kesinlikle ağır basıyor. Ben, Alişer'in yakın akrabalarından biri olarak, Alişer'in yeğenleri olan büyüklerimizden böylesi bir ilişki ile ilgili hiç bir şey işitmedim. Rus ve Ermeniler ile ilişkiyi N. Dersimi'ye ait kitabı okumadan da biliyordum.

Başka bir veri de Alişer tarafından Dursun Qemer'e (Kevreşli) verilen mektubun başına gelenlerle ilgilidir. Anlatılanlara göre, o sıra türkçeyi iyi bilenlerden biri olduğu için mektup Dursun Qemer'e veriliyor ve bu mektubu Rus Konsolosluğu'na iletilecektir. Dursun Qemer (Qember) Rus Konsolosluğu diye mektubu götürüp Dolmabahçe'ye atıyor. Mektup yöneticilerin eline geçiyor.

Eğer hareket İstanbul'da bulunan Kürt Teali Cemiyeti ile doğru düzgün bir ilişki içinde olsaydı, bunun olması mümkün müydü? İstanbul'dakilerin adres bulmakta bir sıkıntılarının olması gerek.

Gerek Alpay Kabacalı ve gerekse Uğur Mumcu, Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan yazılarında, Koçgiri Hareketi'ni önce Kürt Teali Cemiyeti'ne, Kürt Teali Cemiyeti'ni de ya İngilizlere bağlama ya da "oyuna geldiler" iddiası ile hareketi mâhküm etme çabası gösteriyorlar. (bkz. 19 Mayıs ve 5 Haziran 1991 tarihli Cumhuriyet gazeteleri).

Onlara aldırılmamak gerekiyor. Kürt hareketinin eksikliği uluslararası ilişki kurmadaki yeteneksizliğindedir (idi). Besbelli ki, uluslar, uluslar ile ilişki kurarlardı. Türklere hak da, Kürtlere müstahak mı?!

Geçenlerde okuduğum Türk Edebiyatı üzerine Sovyet Türkologlarının incelemesinde de Balkan halklarının aynı demagojik suçlamalara -yani "emperyalizmin oyunudur" şeklindeki- tabi tutulduklarını gördüm. Başkalarına el açmada herhalde, şimdilerde, Türk devleti gibi az örnek bulunur.

Her ne ise, ne kadar acı olsa da geçmişe ve bugüne ait gerçeğimizi bilmeye yarar var.

D. Yıldırım

DİPNOTLAR

* Bu mektup "Deng" dergisine yayınlanmak üzere gönderilmişti. Bugüne dek "Deng" mektubu yayınlanmadı. Tarih ile ilgili, doğru düzgün bir araştırma yapılmadan, olur olmaz savlar ileri sürmenin yanlışlığı belirtmek için mektubu yayınlamakta yarar olduğu görüşümdedir. (D. Yıldırım)

- (1) Kürdistan Tarihinde Dersim, sayfa 115.
- (2) Koçgiri Halk Hareketi 1919 - 1921, KOMAL Yayınları, sayfa 27.
- (3) Aynı eser, sayfa 36.
- (4) Hatıratım, Vet. Nuri Dersimi, sayfa 99.

•••

Ozan Baran ülkeye dönüyor

□□□ 10 yılı aşkın bir süredir Federal Almanya'da politik mülteci olarak yaşayan ve müzik çalışmalarını sürdüren Kürt ozan Ali Baran ülkeye dönme kararı verdi.

ANK • Stockholm

24 Aralık'ta iki Türk sanatçı ile birlikte İstanbul'a dönecek olan Ali Baran, 12 Eylül yönetimi tarafından T.C. vatandaşlığından çıkarılmıştı. Alman vatandaşı olan Ali Baran, birlikte dönecekleri Türk sanatçılar Şanar Yurdatapan ve Melike Demirağ'ın da Türk vatandaşlığından çıkarılmış olduklarını belirtmekte.

Ülkeye dönüş kararı alan Ozan Baran'la yolculuğundan önce yaptığımız görüşmede, sanatçı, "Madem Türk devleti Kürt realitesini kabul ediyor, gidip bunun icraatını görelim" dedi. Sanatçı, dönüşle ilgili Kurdistan Press'in sorularını şöyle cevaplandırdı:

"Dönüşümün esas nedeni vatanıma duyduğum özlemdir. Gerçi türkülerimizle hep orada olduk, uzaktan da olsa yaptığımız müzikle mesajlarımızı iletebildik, ama bunlar yetmiyor. Ben orada olmak istiyorum. Sanatımı orada sürdürmek istiyorum. Hükümet 'Kürt realitesini kabul ettik' diyor. Ben bunun icraatını görmek istiyorum. Eğer Kürt realitesi tanınıyorsa; bu halkın sanatçısının, aydınının, politikacısının engellenip, yasaklanması gerekir. Bugüne kadar Kürt varlığı inkar edildi, her türlü faaliyet yasaklandı. Ama sonuç ortada.

Ayrıca ben ülkede sürdüreceğim çalışmalarımı daha verimli olacağını düşünüyorum. Çünkü halkımız orada, insanlarımız orada türkülerimiz o topraklardan beslenirse, daha bir canlı, daha gürlü, daha sevimli olacaklarını düşünüyorum."

Ali Baran, ayrıca basın aracılığı ile "Sevgili halkıma ve dostlarıma" diye başlayan bir mesaj da yayınladı. Sanatçı mesajında şu görüşleri dile getiriyor: "12 Eylül öncesi ve sonrası yurtdışında yaptığım geceler, çıkardığım kürtçe kasetler, radyo, televizyon programları gibi çalışmalarım, 'Kürtçülük propagandası, bölücülük' sayıldığı için T.C. vatandaşlığından çıkarıldım. 12 yıl sonra vatanıma ancak 'turist' olarak gidebiliyorum. Şimdilik kağıt üzerinde 'Alman vatandaşı' sayılıyorum. Türkiye'den vatandaşlık istemiyorum. Eğer Kürt realitesi kabul ediliyorsa, bizim de kimliklerimize 'Kürt' olduğumuz yazılmalıdır. Yoksa bugün bulunduğum Alman vatandaşlığına tercih ederim. Ben bugün vatanıma ancak 'turist' olarak dönerken, başkalarının da bu acıyı tatmamasını diliyorum."

Öte yandan Demirel hükümetinin "Kürt realitesini" kabullenmesi Avrupa'daki Kürt politik mülteciler arasında geri dönüş, "toplu dönüş" konusunu yeniden aktüelleştirdi. Geçen yıl Turgut Özal'ın açıklamaları ardından benzer bir hareketlenme yaşayan politik mülteciler, Nisan ayında çıkarılan "Anti-terör Yasası" ile birlikte dönüş eğilimlerinden vazgeçmişlerdi. Bu bakımdan Demirel hükümetinin vaatleri ve uygulamaları sayıları onbinleri bulan Kürt ve Türk politik mültecileri tarafından dikkat ve temkinle izlenmekte.

□□□

Münih Kürt Veliler Derneği kuruluyor

Münih'te yaşayan ve eğitim gören Kürt çocuklarına her alanda yardımcı olmak amacıyla Kürt Veliler Derneği'nin kurulması amacıyla çalışmalara başlandı. Bu amaçla 16 Kasım günü Kürdistan İnförmasyon Zentrum'da bir toplantı düzenlendi. Toplantıyı bir konuşmayla açan yazar, çevirmen ve eğitimci Haydar Işık özetle şunları söyledi:

"Oluşturulacak Veliler Derneği'ne Alman kuruluşları ve kişiler yakın ilgi gösteriyorlar. Veliler Derneği'nin amacı, Kürt çocuklarının sorunlarıyla ilgilenmek ve çocukların kendi kültürleriyle yetişmesine yardımcı olmaktır."

Kürt halkının mücadelesinde ulusal kurumların önemine değinen Işık, ulusal kurumların, Kürt insanın benliğini kazanmasında en önemli etkenlerden biri olduğunu da konuşmasında vurguladı. Daha sonra toplantıya katılanlar, Kürt Veliler Derneği'ne ilişkin düşüncelerini açıklarak, bu tür kurumların Avrupa'da yaşayan Kürt göçmen çocuklarına çağdaş, demokratik bir ulusal bilinçle yetişmelerinde önemli araçlar olabileceğine dikkat çektiler. Toplantı Kürt Veliler Derneği'nin kuruluşunun gerçekleştirilmesi için bir yönetimin oluşturulmasıyla son buldu.

Münih'te Yabancılar Meclisi Seçimleri

10 Kasım Pazar günü Almanya'nın Bavyera Eyaleti'nin başkenti Münih'te yaklaşık 163 bin seçmen sandık başına giderek, Yabancılar Meclisi'ne temsilcilerini seçtiler. Münih'te ilk kez gerçekleşen seçime Türk ve Kürt seçmenler büyük ilg göstererek, % 50 civarında bir katılım gösterdiler.

Seçimlere Liste 10 (Demokrat) adı ile katılan sol güçler, bütün olanaksızlık ve engellemelere rağmen, binin üzerinde oy alarak liste başında bulunan Güney Kürdistanlı Kamran Fatah'ı Yabancılar Meclisi'ne göndermeyi başardılar. Liste ikincisi aday Mehmet Sagır ise, 18 oy farkla Meclis'e giremedi. Ağırlıkla Kürt seçmenlerden destek gören Liste 10'nun başarısı Münih'te sol ilericiler ve yurtsever çevrelerde sevinçle karşılandı.

Münih • Keko

PERİNÇEK'İN "SEÇİM SONRASI TÜRKİYE" AVRUPA TOPLANTILARI

"Dünya Seyit Rıza'yı görmedi; M.Kemal'i gördü çünkü M. Kemal bir devrimciydi"

Günümüzde Türkiye'de ve Türk solu içerisinde İttihat Terrakici, Kemalist ve "Kadrocu" geleneklerin sözcülüğünü yapan ve Kürt ulusal sorununa tıpkı İttihat Terrakiciler gibi "kavimler kapısı" gibi statükocu bir anlayışla bakan Doğu Perinçek bir süre önce Avrupa'nın çeşitli merkezlerinde bir dizi toplantılar düzenledi.

Perinçek'in toplantıları seçim sonrasında rastlayan ve HEP nedeniyle PKK - Perinçek ilişkilerinin çatırdamaya başladığı bir dönemde gerçekleştiği için ilgi çekiciydi. 2000'e Doğru dergisi, HEP - SP işbirliğinin gerçekleşmemesi ardından, seçim öncesi HEP'e ilişkin ciddi iddialar ortaya atmıştı. Mehmet Şener'in katledilmesine ilişkin izledikleri politika ile de, Perinçek ve ekibi PKK'yi rahatsız edecek bir tutum içine girmişlerdi.

Perinçek, Brüksel'den sonra Londra'ya da uğrayarak, "Seçim sonrası Türkiye" konulu bir toplantı düzenledi. Toplantı öncesi Perinçek'in HEP'e, PKK'ye, Mehmet Şener'in katledilmesine; Sakine Cansız ve Selim Çürakkaya'ya ilişkin neler söyleyeceği merak ediliyordu. Ancak Perinçek kitle önünde bu konulara derinlemesine değinmedi. Seçime ilişkin değerlendirmelerini 'HEP-SHP' işbirliğini atlayarak geçiştirdi. PKK taraftarlarının da Perinçek'in düşüncelerini açmak yönünde bir girişimleri olmadı.

Perinçek Neler Söyledi?

Perinçek, seçimlerin kalibini kriz olarak değerlendirerek, düzenin bir çözümünün kalmadığını belirtti. DYP-SHP iktidarının kitlelere bu dönemi yaşatacağını söyleyen Perinçek, "110 bin oy almamıza rağmen net 1 milyon oyumuz vardır. Bunu Demirel de

söylüyor. 110 bin oy düzene protestosunu ifade eden devrimci oylardır." dedi.

Perinçek, SP'nin, Kürt milliyetçiliğini dost görmekle birlikte, çözüm olarak görmediğini belirterek, "çünkü milliyetçilik kapitalizmin ideolojisidir." dedi. "M.Kemal de devrimci milliyetçi olarak kapitalizmi kurdu, bugünlere geldi" diyen Perinçek, Kürt milliyetçiliğinin eleştirisine gireceklerini, fakat bunu kardeşçe yapacaklarını söyledi. Perinçek, Kürtler ve Türklerin enternasyonalizme mahkum olduklarını belirttiğinden sonra, önümüzdeki dönem laikliğe daha da önem vereceklerini vurguladı. Bazı sosyalist örgütlerin "ben dini kullanırım, din bayrağıyla götürürüm" demelerini ise, yanlış bulduğunu belirtti.

Sorular ve cevaplar

Toplantının ikinci bölümünde Perinçek'e çeşitli sorular yöneltildi. Bir PKK taraftarının Perinçek'e yönelik olarak "Kuyruk acısı var" demesi üzerine, SP Başkanı yeğinin düğmelerini çözdü ve "terbiyesizlik etme!" yanıtını verdi. Perinçek'i Kemalist olmakla eleştiren bir izleyici ise, kendisinin özeleştirisi vermesi gerekip gerekmediğini sordu. Bir başka izleyici de "Kürt milliyetçiliğinden kimi kastediyorsunuz? Geçmişte PKK'yı 'yoksul köylü hareketi' olarak değerlendiriyordunuz. Bu görüşlerinizde bir değişim oldu mu?" şeklinde sorular yöneltti.

Perinçek, bu sorulara topluca verdiği yanıtlarda özetle şunları söyledi:

"PKK sosyalist bir harekettir. Görüşlerimizde bir değişiklik yok! Kürt meselesinde M.Kemal'le ilgili konuda PKK milliyetçi bir örgüt değil, sosyalisttir. Ama PKK'de çok ciddi milliyetçi lekeler vardır. Ajanlar-

dan bahsediyor. Kendisini yerden yere vuruyor. Hatta kendine çok da haksızlık ettiğini görüyorum. Bu önce onların sorunudur. PKK bugün Kürt halkına önderlik ediyor."

Perinçek, TİKP'in Kürt meselesini Türkiye'de ilk gündeme getiren örgüt olduğunu, Beşikçi, Kürtler için bölgesel kardeşlik önerirken; "Biz Kürtlerin eşitliğini" savunduk belirlemesini yaptı.

"Anarşinin Kaynağı" adlı kitabında hataların olduğunu, bunun da özeleştirisini verdiklerini belirten Perinçek, "Abdullah Öcalan da TİKP'e bakışta hata yaptığını söyledi. Nezaketten yayınlamadım." dedi. Kemalist devrimle ilgili o kitapta yazılanların doğru olduğunu savunan Perinçek, "Mustafa Kemal Türkiye'nin en büyük devrimcisidir. Tarihi Materyalizm böyle söylüyor. M.Kemal Osmanlı İmparatorluğu'nu yıktı. İşte büyük adam budur. Çünkü ortadadır. Öcalan'ın son zamanlarda Mustafa Kemal'e ilişkin yazdıklarını okuyun. Rafet Ballı'nın 'Kürt Dosyası'nda söylediklerini okuyun. Seyit Rıza'lardan dünyanın haberi yoktur. Çünkü o dünya çapında bir dalgalanma yaratamadı, Mustafa Kemal yarattı" dedi.

Stalin'in büyük bir devrimci olduğunu belirten Perinçek, dönemin Stalin'i eleştirmekle başladığını söyledi.

Perinçek, Serxwebûn dergisinde yayınlanan özeleştirilerle ilgili olarak, "Sakine ve Selim'in özeleştir-

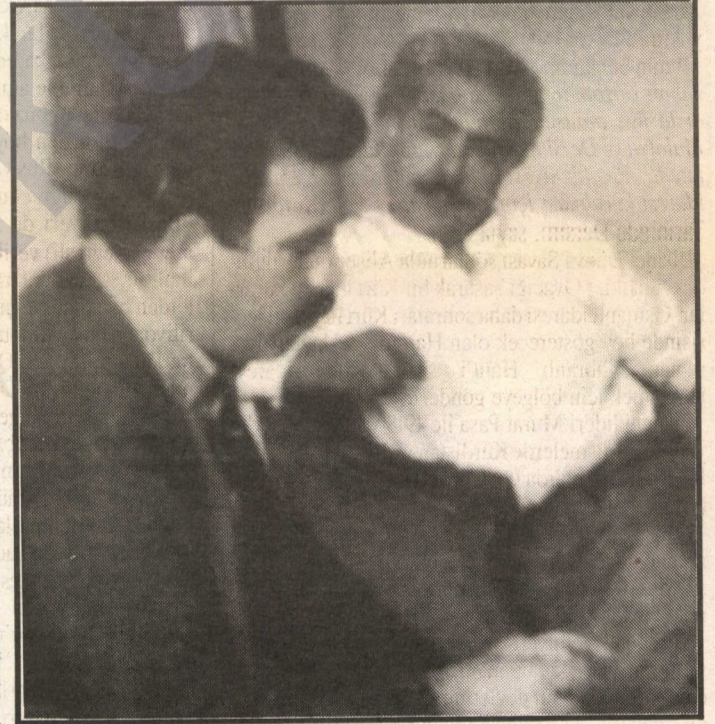
leri devrimci özeleştiriler değil" dedi.

Toplantı sonrası Perinçek'le yapılan sohbette ise, Perinçek şunları söyledi:

"Mehmet Şener ajan değildi. Devrimciydi. O arkadaşların hapisanede ufukları daha genişlemişti. PKK ajanlık ile hata arasında ayırım yapıyor. Sakine Cansız ile S. Çürükkaya'nın özeleştirilerini Serxwebûn'da okudum. Bunlar devrimci özeleştiriler değil. Belli ki zor altında onlar adına söylenmiş ya da söylenmiş şeylerdir. Bize öldürdüklerine dair çeşitli haberler ulaştı. Biz bu nedenle 2000'e Doğru'da endişelerimizi belirttik ki öldürülmemişlerse hayatları kurtulsun."

PKK'nin kendilerine daha önce 400 kişilik bir ajan listesi verdiğini de söyleyen Perinçek, "Biz bunların 21'ini yayınladık. O da doğru değildi. Bu konuda hataya ortak olduğumuz için özeleştirisi vereceğiz.." dedi.

Yekûf GULBARAN

20 Ekim Seçimlerinde Kürdistan'da umduğunu bulamayan SP lideri Doğu Perinçek, HEP, PKK ve diğer Kürt hareketlerini milliyetçilikle itham ederek, yoğun eleştiriler başlattı. Abdullah Öcalan da, Perinçek'in bu tavrını eleştirerek, "Perinçek kendini abartıyor" dedi.

"Türk devleti kitlesele bir baskıya hazırlanıyor"

Arkadaşımız Yekûf Gulbaran Londra'da Kurdistan Press adına Perinçek'e sordu, Perinçek yanıtladı.

Geçen yıl Ferit İlsever'in burada bir toplantısı olmuştu. İlsever o toplantıda kendileri dışında kurulan partilerin düzen partileri olduğunu söylemişti. O sırada da SHP'den kopuşlar söz konusuydu ve 'Yeni Oluşum' diye bir hazırlık vardı. İlsever bunun da 'düzenin bir oyunu olduğunu' iddia etmişti. Daha sonra sizin politikanızda bir değişim gözlemlendi ve HEP'le uzlaşma arayışları öne çıktı. Ancak bu ittifak sağlanamayınca seçim öncesinde ve sonrasında sizin HEP'e ilişkin çok ciddi iddialarınız oldu. Eğer HEP sizin iddia ettiğiniz gibi MİT tarafından kurdurulmuşsa ve o yönde kuşkularınız varsa siz niye daha önce bunları söylemediniz?

Şimdi bizim HEP hakkındaki tahlilimiz 2. Kongre MK kararında ve Kongre kararında var. Bizim görüşümüz HEP kurulduğundan beri aynı, hiç değişmedi. Görüşümüz şudur: HEP bir Kürt yurtsever partisidir, burjuva karakterlidir. Proleter ve sosyalist karakterli bir parti değildir. Fakat aynı zamanda ezilen bir milletin partisi olduğu için ileri demokratik bir özelliği de vardır. Fakat bu özellikleri yanında devlet HEP'e Kürt devrimci hareketini belli ölçülerde Türk politik sistemine bütünleştirmek ve bundan sonra da devrimcilikte ısrar edenleri tecrit etmek ve ezmek için kullanmak istedi. Kürt burjuvazisiyle hakim Türk egemenleri arasındaki çelişmeleri biz görüyoruz ama öte yandan dünya çapında da emperyalist - kapitalist sistem temelinde birleştiklerini de görüyoruz. Yani HEP dünya kapitalist sisteminin dışında bir parti değil. Uzlaşabildiklerini de görüyoruz. İşin bir tarafı bu. Fakat

devlet HEP'in kuruluşunda belli bir rol oynadı. Hatta o zaman PKK, HEP'i "ajan, hain" olarak değerlendiriyordu. Biz ise yurtseverdir, ileri yönü vardır şeklindeki bugünkü görüşümüzü savunuyorduk. Burada görüş değiştiren biz olmadık, PKK'nin görüşleri daha sonra değişti. Yani "ajan, hain" derken başka tür bir görüş belirtti. Biz ise yurtsever olduğunu görmekle beraber, bunun üzerinde devlet kontrolü devlet müdahalesi olduğunu belirttik. Turgut Özal'la ilişkileri, Turgut Özal'dan ANAP'tan 2 milyar lirayı özel bir kanunla almaları üzerinde durduk. Şimdi, bizim fikirlerimizi kaba bir şekilde başında siz naklettiniz. Biz, HEP tamamen devlet kontrolündedir demiyoruz. Devletin belli bir etkisi, müdahaleleri vardır. HEP'i dün de dost olarak görüyorduk bugün de. HEP'le ilgili eleştirilerimiz çok önemli uyarılardır. Çünkü HEP içinde devletle ilişkisi olan unsurlar varsa bu en çok HEP için tehlike oluşturur. Bir önemli nokta da HEP bir devlet operasyonu SHP'ye götürüldü, zorlandı. Fehmi İşıklar bunu açıkladı. Dedi ki; "Ben siren düdüklüleri altında bu anlaşmayı kabul ettim." Siren düdüğü ne? Yani polisin baskısı, tehdidi altında. Bizim HEP'e seçim ittifakı önermemiz doğrudur. Bugün seçim olsa yine öneririz. Ama onların bizimle, Türkiye'nin emekçi halkıyla değil de SHP'yle ittifaka girmeleri önemli bir değişiklik değil mi? Bu olayın eleştirilmesi gerekmez mi? Kaldı ki bu bir seçim taktiği olarak görülmemeli, bu bir stratejiye yöneliktir. Bu işin esası şu: Kürt yurtsever hareketi, devrimci hareketi birinci derecede hangi kuvvetle beraber olacak? Türkiye emekçi halkıyla mı, yoksa Kürdistan'ın burjuvazisi, Kürdistan'ın toprak sahipleriyle mi, Kürdistan'ın aşiret

aşiret ilişkileriyle mi ve giderek Ortadoğu'nun bazı devletleriyle mi? Yani birinci derecede bir ittifak tercihi yapılmalıdır. Eğer burjuvaziyle ittifak birincilse o zaman ne oluyor, HEP aracılığıyla Kürt burjuvazisiyle ittifak yapılmış oluyor. Kürt burjuvazisi de zaten Türk devletiyle içli dışlı ve onunla işbirliği yapıyor. Sonuç itibarıyla Türk devletine kadar uzanan bir işbirliği oluyor. Bizim yanlış bulduğumuz nokta budur. Bu bir strateji meselesidir, yoksa bir seçim taktiği değildir. Bizim önerimiz şuydu: bir barikat kuralım, gelmekte olan devlet terörüne. Şimdi çok açık bir şekilde açık bir hazırlık var. Mecliste 2 milletvekili son derece masum şeyler söylediler. Onların üzerine gittiler ve müthiş büyüttüler. İkincisi Milliyet gazetesi büyük bir manşet attı "Kürtler ayaklanma hazırlığı içinde" diye. Bunlardan Türk devletinin kitlesele bir baskıya hazırlandığını görebiliriz. Çünkü o baskıya kamuoyu hazırlanıyor. Şimdi seçimlerde buna karşı bir barikat oluşturulamadığı için, devlet durumunu güçlendirdi. Dikkat edersek devrimci güçleri reform uygulamalarıyla tecrit etmeye girişiyor, bazı güçleri en azından ilmlaştırıp, tarafsızlaştırıyor. Bunu ABD'ye yaslanmaya çalışarak, ABD, Kuzey Irak'taki bazı güçlerle ilişkiye girip anti - emperyalist güçleri zayıflatmaya çalışıyor.

SHP Türkiye'de bir devlet geleneğini temsil ediyor. Bunda hem fikir miyiz?

Türk devletinin ve hakim sınıfların partisi tabii...

Dolayısıyla SHP'nin savunduğu çizgi de gelecekte Kemalist çizgi..

Yok, yok.. Kemalizm devrimciydi kardeşim, bunların devrimcilikle alakası yok. Bunların kemalizmi çürümüş, emperyalizme sarılmış. Çünkü kemalizm kurtuluş savaşı yapmış, silaha sarılıp devlet devirmiş. Bunlarda ne devlet devirme var, ne emperyalizm mücadelesi var.

HEP-SHP işbirliğinden sonra SP'ye Kürdistan'da verilecek oylar veya sizin beklediğiniz oylarda bir azalma oldu mu? Bu yönde bir baskı oldu mu?

Bizim seçimler sırasında yaptığımız mitingleri gördünüz. Bunlar görülmemiş derecede kitle eylemleri oldu. Biz buna önem veriyoruz. HEP-SHP mitingleri bizim ki kadar kalabalık olmadı. SHP'nin barajı geçmesi garanti olduğu için, halk bizi sevdiği halde milletvekili çıkarcığı partiye oyunu verdi.

□□□

Seyid Abdülkadir'in üç şiiri

Malmîsanij

Ünlü Şêx Ubeydullahê Nehrî'nin oğlu olan ve babasının önderliğindeki Kürt ayaklanmasını bizzat yönetenlerden biri olan Seyid Abdülkadir (1851-1925), Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti ile Kürdistan Teali Cemiyeti'nin başkanı, Kürt Neşr-i Maarif Cemiyeti'nin kurucularındandı. Seyid Abdülkadir aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nun Şûra-yı Devlet (Danıştay) başkanlığını yapmış olan Ayân (Senato) üyelerindendi. Şeyh Sait Ayaklanması sonrası kurulan Şark İstiklâl Mahkemesi'nin kararıyla 1925'te Diyarbakır'da 74 yaşında iken asılan Seyid Abdülkadir'in bildiğim kadarıyla günümüze kalan şiir ve yazıları -bazı yayınlarda aktarılan yazışmaları ve demeçleri sayılmazsa- sadece birkaç tanedir. Örneğin Türkçe bir "arıza"sı Kürt Teavün ve Terakki Gazetesi'nin 1908'de yayınlanan ilk sayısında, Arapça bir yazısı da 1919'da İstanbul'da yayınlanan Kürdistan dergisinin ikinci sayısında bulunmaktadır. Ona ait olduğu belirtilen üç tane şiir ise 1925'te Türk gazetelerinde yayınlanmıştır. Vakit gazetesinde bu şiirler şöyle sunulmaktadır (yazının dilini sadeleştirdim):

"Abdülkadir ile arkadaşlarının yargılanmaları sürerken, adigeçenin evrakı arasında bağımsız bir Kürdistan kurma propagandası için yazılmış bazı şiirlerin de bulunarak mahkeme huzurunda okunduğunu yazmıştık. Diyarbakır muhabirimiz bize dün gelen mektubuyla bu şiirlerin asullarını göndermiştir. Sıra ile ve imlâ yanlışlarını düzelterek aktarıyoruz."

Belgesel değeri olan bu şiirleri Latin harflerine çevirerek aşağıda sunuyorum (bazı noktalamaları işaretleri koymanın dışında şiirlerin diline dokunmadım). Ancak şunu belirtmek gerekir ki aynı gazeteden bu şiirlerin aslının Kürtçe olduğu, bunların mahkeme aracılığıyla Türkçeye çevrildiği anlaşılmaktadır. Şiirlerin pek şiirsel olmayan dili de bunu göstermektedir. Şiirlerin aslı elde bulunmadığından çevirinin ne derece aslına bağlı yapıldığını kontrol etme olanağına sahip değiliz. Görüldüğü gibi son şiirde yer yer Türklere hakaret edilmektedir. Elde herhangi bir belge bulunmamakla birlikte, onun idamına gerekçe yaratmak için şiirlere bazı eklemeler-çıkarmalar yapılmış olması da mümkündür(1).

Seyid Abdülkadir arkadaşlarıyla idam sehpasında

Vasif (2) ve Necati (3) gibilerini de kendisine zahîr etti.

Der akab din-i Mustafâ'ya ilân-ı harb etti,
Gayur İzmirli Necatî'yi adliye nazın etti.
Ahkâm-ı ilahîye yerine tâ'ünî ahkâm koydu.
Yezid oğlu Yezid Vasif da maarif nazın oldu.
Dinî medreselerin lağvını o lâîn emretti,
Alah'ın emirleri yerine nevâhiyi mübah etti.
Yüz bin defa lanet. ey Rabbü'l-alemin!
Tevhid-i Huda ve din üzerine

Eğer sen din-i Mustafâ'nın ahkâmına

Ahmed-i Muhtar'a gel, Allah[ın] yanına gel;
Te'dibe azm et.
Eğer ağız-ı ayn etsen: illâ fenâ hayrû'l-beşer
Sizden Resulullah-ı müctebâ memnun olacak.
Benim üzerime lazım olan nasâyih-i dinî

Sizin âbâ ve ecdâdınızdan kalan gayretlere

Din-i hakîkî hîfz için her kim gayret etmez ise
Vücudundaki kan kendi kanı değil
Kalbindeki iman

İşte o zaman Müslimîn için açılacaktır.
Bu işi encâmâ çıkarmak için
birkaç çekirge ile
Hücum ettiler hetk-i din için.
Kafirler gibi ahkâm-ı dini adliyeden kaldırdılar,
Hükûm-i din yerine

Dinî medreseleri der akab lağvettiler,
İlm-i şeriat yerine Frenk ilmi koydular.
Cümlesinin kararıyla ahkâm-ı diniyye

Bilumüm müşrikler ve bu çekirgeler
Arş-ı Rahman bu hale titredi.
Yeter artık mezellet, uykusu

Böyle bed-mâye eşhâs ki
Hifzolunmalıdır din-i Ahmed, Rabbü'l-alemin
Bu çekirgelerden, din düşmanlarından.
O vakit nezd-i Rabbü'l-alemin'de

İşte cemî'ü'l-Müslimîne hitapla başladım söze,
Birkaç nasâyih ve tavzih ettim mü'mine.
Bil ki kaybettiler bu çekirgeler
Çünkü icâbetti artık

Ey İslâm milleti, esaret zincirini kır!
Kurtar kendi milletini bu zulmetten.
Eslâfın arslanca olan savletlerine

Şeref bayrağını mezellet toprağın-
dan kaldır
İş bilmeyen dinsiz olan baş reis
üzerine
Fena adamlarla sakın ülfet etme.
Her iş yaparken Allah için yap.
Hâlik'in için nusret için can da ve-
rirsen

Aramızdaki adâveti kaldıralım
Tekmil mü'min arkadaşları öl-
dürdüler,
Puthanelerde çıplak geçdiler.
Kalksın muhâsamat hep birden,
Cihanda din-i Muhammed vahdeti

Hepiniz kalkınız bu yola,
Bütün Kürtler toplanınız!
Silahla din gününe hazır olunuz.
Din gidiyor,
Onu kıyamete kadar

Maksadımız dini muhâfazadır.
Dinsizleri tanımıyoruz.
Biz o günü haber vereceğiz,
O gün bize çalışınız.
Bu din için kalkınız,
O gün gafil olmayınız.
Canen, malen emre âmâde olunuz.
Can ve malınızı fedâ ediniz.
Biz o günün fedâilerini görelim
Vatani dinsizlerden temizleyiniz.
Ey asker, eslâfınız gibi hücum ediniz!
Ecdâddan mevzûs kaplan azmiyle
Hücum ediniz, hücum ediniz!

Din alimlerini kaldırdılar,
Medreseleri kaldırdılar.
Kur'an okumayı terkettiler.
Biz nasıl sabredebiliriz?
Bu dinsizler, utanmazlar
Dinsizler başadılar.
Bütün âmâlleri küfürdür,
Bütün kâfir olmuşlar,
Bütün Türkler utanmazlar.
Biz onlardan ayrıyız.
Bütün arslanlar, hücum ediniz!
Onlar dinimizi terk etmişler.

Diyorlar ki "Kürtler eşektir."
Kendilerine mağrur oluyolar.
Bütün Türkler Kürt düşmanıdır.
Bu çiftlân öldürünüz!
Bugün Kürtlerin halâs günüdür.
Biz Kürtler
düşmanı gafil avlayalım.
Bu hâli Kürtler görmüyor mu?
Büyüklerinden küçüklerine ka-
dar hayvandır.

Recep (4) meb'ûsanı aldatıyor.
Hâşâ, onlar bizim meb'ûslarımız
değildir.

Ey Kürt arslanlar!
Bu Türkler eşektirler.
Bütün ayağa kalkınız!
Kürtlerle Al-i Osman
Dinin hadimidirler.

Görüldüğü gibi türküde pek
"tehlikeli" bir şey bulunmamakla
birlikte, o artık beni yargılayanlar-
ın saydığı suç unsurlarından biri
olmuştu. Aklımda kaldığı kada-
rıyla bu, dosyada "Keki Osman
adlı kişi tarafından yazılmış
olan..." diye sunuluyordu. Kuş-
kusuz "suç unsurları"ndan biri de
kurşunla delinmiş olan kırık çerçeve
içindeki Ahmed Arif'in şiiriydi.
Mahkeme çok uzun bir süre bu "suç
unsurları" nı Türkçeye çevirtiremedi.
Avukatın söylediğine göre, bunlar
Kurmanç lehçesini bilen bilirkişi ya
da tercümana gönderiliyor fakat onlar
da bir şey anlayamıyormuş. Nihayet
avukatım bunların Kird (Zaza) lehçe-
siyle olduğunu söylemiş ama bu defa
da bu lehçeyi bilen bilirkişi ve tercü-
man bulmakta güçlük çekmişler. Bu
arada ben tahliye olduğumdan, avu-
katım davayı takibediyordu. Onun an-
lattığına göre, nihayet bir duruşmada
"tercüman" getirmişler, Ahmed
Arif'in şiirinin metnini göstererek
"oku" demişler. Kürt alfabesindeki
farklı harflerden dolayı adam okuya-
mamış, okuyamadığı için anlayama-
mış da. Kird lehçesini bilen avukat,
mahkeme heyetine "İzin verirsiniz de
ben okusam belki anlar" deyince
mahkeme heyeti bunu kabul etmiş ve
avukat başlamış okumaya. Okudukça
"tercüman"ın yüz hatları değişmiş,
çünkü artık anlıyormuş. Mısra mısra
sormuşlar, o da "çevirmiş".
Avukat "tercüman"ın neredi olduğu-
nu merak ediyormuş. Duruşmadan
(Devamı sayfa 15'de)

(1) Kürtçe, Türkiye'de yıllardır hem yok sayılıp inkar edilmekte hem de mahkemelerde Kürtçeden başka dil bilmeyen kişilerin ifadeleri alınırken tercüman kullanılmaktadır. Türk mahkemelerinde Kürtçeden Türkçeye çeviri yapma konusu, örneğin bu "korsan tercüman" ların kimlikleri, eğitim düzeyleri, Kürtçe ve Türkçeyi bilme düzeyleri başlıbaşına bir inceleme konusudur. Seyid Abdülkadir'in şiirlerinin bana hatırlattığı bir olayı burada kısaca anlatacağım.

1979 yılında Diyarbakır'da çalışıyordum. O yıllarda Kürt ulusal hareketi hızlı bir gelişme göstermesine rağmen yörede gericiler ve devletin işbirlikçileri de eksik değildi. Bulduğum ilçede yerel gericiler ve ulusal inkarcı çevreler, "Kürtçülük ve komünizm" i yaydığımız gerekçesiyle ilkin ihbar, tehdit vb. yollarla beni ve arkadaşlarımı susturmak istemiş ancak bunda başarılı olamayınca bir gece evim klaşınoklarla taranmıştı. Evin pencerelerine sıkılan çok sayıda kurşundan biri de salon duvarına asılı bulunan cam çerçeveye isabet etmişti. Bu çerçevede Ahmed Arif'in Kird (Zaza) Kürtçesine çevirdiğim ve etamin üzerine simli iplikle işlenmiş olan bir şiiri vardı. Bir köşesi kırılmış olan bu cam çerçeveyi olaydan sonra duvardan indirmiş, o haliyle evin öteberi koyduğumuz diğer bir odasına bırakmıştım. Kısa bir süre sonra sıkıyönetime bağlı olan askerî güçler tarafından evim basılmış, başka bazı evraklarımın yanısıra bu kırık cam çerçeve ile bir kağıt parçası da "yakalanmıştı". Sözkonusu kağıt parçası, ortaokulda okuduğum 1965'ten kalmaydı.

Ortaokulu okuduğum ilçede -hemen hemen her kasabada rastlanan tiplerden- saf, yarı deli, şurda-burda Kirdki (Zazakî) türktüler söyleyip dolaşan, halkın gülerken kendisine takıldığı ve Kekê 'Usman diye tanınan bir adam vardı. Kekê 'Usman sanırım aslen Palu taraflarındandı. Ben ve birkaç arkadaşım daha çok onun farklı olan şivesine ve telaffuzuna güler, taklidini yapardık. Sitqiyê Dat Reşitê Meyriki adındaki bir arkadaşım Kekê 'Usman'ın taklidini yapmakta ustaydı (Sitqî şu anda nerededir bilmiyorum. Kulakları çınlasın). Sitqî, onun söylediği Kirdki bir türküyü, Türk alfabesiyle fakat onun telaffuzuyla, olduğu gibi kağıda geçirmiş, altına da "Kekê 'Usman" diye yazarak bana vermişti. Ben de Sitqî'nin verdiği bu kağıt parçasını atmamıştım, evraklarım arasında duruyordu. İştâ arama yapanların 14 yıl sonra "yakaladıkları" arasında bulunan kağıt parçasında Kekê 'Usman'ın bu türkü de vardı. Kekê 'Usman'ın söylediği türküyü ne yazık ki şimdi tam olarak hatırlayamıyorum, ama iki mısrası aklımda:

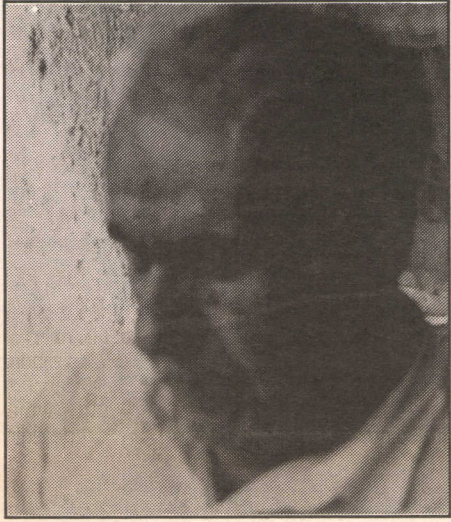
"Ha nînna, ha nînna....
Ma wenî non û tueraqî(toraqî)

(Ha nînna, ha nînna
Ekmek ve çökelek yeriz...)

Hejar Mukriyani ANILAR

BÖLÜM • 6 •

Beşinci Bölüm sayı 89, Sayfa 7'de

□ Sayın üstad, bildiğimiz kadarıyla sizin 1957 Moskova Dünya Gençlik Festivali ile ilgili ilginç bir maceranız var. O döneme ait anılarınızı okuyucularımıza anlatabilir misiniz?

□□ 1957 Moskova Dünya Gençlik Festivali'nin yapılacağını öğrendikten sonra, biz bu festivale katılmayı düşündük. Halit Bektaş (Pro Sovyet bir parti olan Suriye Komünist Partisi'nin Kürt asıllı Genel Sekreteri) beni sevmezdi. Komünist Partisi bizim vize işlemlerimizi engelledi. Sonra, ben Celal Talabani'ye haber saldım, o gitmek istemedi. Ben, o sırada Suriye'de bulunan İran Kürdü Zebihî ve Celadet Bedirhan'ın kızı Sinem Bedirhan için Sinem'in annesi Ruşen hanım Çekoslovakya Elçiliği'ne başvurup, bizlere vize aldı.

Biz üç kişi bu festivale katılmak için yola çıktık. Yol masraflarımızı da Şam Kürtleri'nin kendi aralarında açtıkları kampanya sonucu topladıkları parayla karşıladık. Çekoslovakya'nın Priz kentine vardık. Polis bizi "Vize işlemlerinizi tamam değil" diye geri çevirdi. Halit Bektaş bizim gidişimizi engellemiştir. Onlar bir Kürt Gençlik Heyeti'nin bu festivale katılmaması için ellerinden gelen çabayı gösteriyorlardı. Çekoslovakya polisi bizi geri çevirince, Almanya'ya Mercedes fabrikalarının bulunduğu Stuttgart kentine döndük. Stuttgart'ta ben ve Zebihî sokakta kaldık. Sinem için yatacak bir yer bulduk. Ertesi gün biz de günlüğü 12 mark olan bir pansiyonda yer bulduk.

Paramızı hesapladık pansiyonda 5 gün kalacak olursak, paramız bitecek ve Berlin'e gitmek için bilet alamayacaktık. Ne yapalım diye düşünmeye başladık. Sonunda 5 gün yemek yememeye karar verdik. 4 gün

hiç bir şey yemedik. O zaman gençtik. Ben açlığa fazla dayanıklı değildim, ama dayandık. Dördüncü gün aklıma bir fikir geldi. Arkadaşlara, yahu bizde Moskova'daki tanıdıklara götürmek için hediye çay ve kahve vardı onları satıp, kendimize yiyecek bir şeyler alalım, dedim. Arkadaşlar, hediye sahiplerine karşı mahcup olacağımızı falan söylediler. Ben de, eğer Moskova'ya gidebilirsek, durumu kendilerine anlatır, özür dileriz. Hoş karşılayacaklarını sanıyorum. Başka da çaremiz yok, dedim. Arkadaşların kafalarına pek yatmadı ama kabul ettiler. Ben ilkönce kahveyi alıp sokağa çıktım, dil bilmiyorum, Almanca hiç bilmiyorum, ama, "Arabish Cofe" diye bağırıp, müşteri aramaya başladım. Arkadaşlar da bana bakıp bakıp gülüyorlardı. Sonunda bazı yaşlı hanımlara kahveyi satmayı başardım. O zaman kahvenin kilosu 53 Marktı. Ben o yaşlı hanımlardan birine 20 Marklık kahve sattım. İlk işim iyi gitmişti. Bu kez çantadaki hediye çayı alıp, sokağa çıktım, "Indian Tee" diye bağırıp müşteri aramaya başladım. Müşteri bulamayınca Stuttgart İstasyon Kahvesine girip, sağır ve dilsizler gibi el kol işaretleri ile, bu çaydan demleyip, içmelerini, beğenirlerse satabileceğimi söyledim. Kahve sahibi çayı aldı, demledi, çok beğendi. Onlara da 23 Marklık çay sattım. Açlığımızın beşinci gününde bu çay ve kahve paraları ile gidip kendimize güzel bir ziyafet çektik, karnımızı doyurduk.

Otel paramızı ödedikten sonra, Berlin'e doğru trenle yola çıktık. Her üçümüz de Suriye pasaportu taşıyorduk. En azından Berlin'de diplomatik temsilcilikler vardır, gidip, orada halimize bir çare bulalım dedik. Berlin'e giderken Doğu Alman polislerinin pasaport kontrolüne takıldık. Polis bizi trenden indirmek istedi. Ne kadar yalvardıysak, "Biz Kürt Gençlik Delegasyonunuz, Moskova'ya Festivale gidiyoruz" dediysek de, bizi dinlemeyip, trenden indirdiler. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Çantalarımızı aldık, bizi bir polis merkezine götürdüler. Polis merkezinde bize çay ikram ettiler. Mübareklerin çayına çay demek mümkün değildi. Bulaşık suyu gibi bir şeydi. Neyse çaylarımızı içtik. Bir müddet sonra, pasaportlarımızı verip, "artık gidebilirsiniz" dediler. Bizde kuruş para kalmamış. Trene nasıl bineceğimizi düşünüyoruz. Polisler, "bir şey olmaz" diyerek, bizi sonradan gelen bir trene bindirdiler.

Berlin'e vardık. Elimizde Şebibe (Gençlik) adlı bir dergi ve bu derginin adresi vardı. Karşılaştığımız birine adresi sorduk, adam bizi sorduğumuz adrese götürdü.

Sinem Bedirhan Fransızca ve iyi derecede İngilizce biliyordu, ama bir kelime Almanca bilmiyordu. Neyse derdimizi anlattık. Çok yorulmuştu. Çantalarımızı oraya bırakıp gittik. Pis suratlı bir Rus subayı ile görüştük. Subay Rusça dışında bir dil bilmiyordu. Almanca da bilmiyordu. Zebihî, "ben Rusça biliyorum" dedi. Subayla bir kaç kelime konuştu. Bu konuşmadan sonra, o sıralar Prag'da bulunan rahmetli Dr. Kasemlo'ya telefon açtık. Doktor telefona çıktı, durumumuzu sordu. Ne istiyorsunuz dedi. Ben, "Ekmek, ekmek!" diye bağırıp, "biz açız" dedim. Kasemlo telefonu Rus subaya vermemi istedi, verdim. İki konuşuktan sonra, Subay bizi bir okula yerleştirdi.

Molla Mustafa o zaman Moskova'da idi. Onunla ilişki kurduk. Molla Mustafa, "sizin Moskova'ya gelişinizi sağlamaya çalışacağım" dedi. Tabi Halit Bektaş'ı aşabilirse. Molla Mustafa bizim gidişimizi sağlayayım, derken, zaman geçti, Festival

de sona erdi.

Artık biz yine kendi derdimize düştük. Ne yapalım diye düşünmeye başladık. Bende 15 Mark para kalmıştı. Bu para o zamanlar Doğu Almanya'da 5 kat değerinde idi. Gidip, parayı karaborsada bozdurdum. Zebihî, "Sen kaçak para bozuyorsun" diye serzenişte bulundu. Ben de, "evet, sen dürüst bir insansın o zaman al sana 5 Doğu Alman Markı" dedim. Bozduğumuz para da suyunu çekti. Bonn'a doğru tekrar trenle yola çıktık. Kaldığımız okuldan bize biraz peynir ve birkaç tane de elma verdiler. Bütün kumanyamız oydu. O zamanlar Suriye'nin Berlin'de diplomatik temsilciliği yoktu. Bonn'da olduğunu söylediler. Bonn'a döndük telefon açtık, burada da Elçilik yok dediler. Yine endişelendik. Bizde kuruş kalmamıştı. Madem Suriye Elçiliği yok, Irak dışında herhangi bir Arap ülkesinin elçiliğine gidelim diye düşünüp, Mısır Elçiliği'ni aramakta karar kıldık. Mısır Elçiliği'nin telefonunu bulduk. Sinem'e, "Sen konuş, Mısır lehcesinde konuşmaya çalış" dedik. Sinem telefon açtı, konuştu. Konuştuğu adam, "bulduğunuz yerde kalın, ben oraya geliyorum" dedi. Sinemden telefonu aldım, adama, "biz seni nasıl tanıyacağız?" diye sordum. Elçilik görevlisi, "Ben çok siyah tenli, zayıf ve uzun boyluyum" diye kendini tarif etti. Az sonra, gerçekten tarif ettiği gibi oldukça kara birisi gelip, kendisini, "Ben Abdulfettah Nibi. Mısır Elçiliği'nden" diye arapça tanıttı. Bu diplomattan Suriye Elçiliği'ni sorduk. Adam, "Önce gelin bir şeyler yiye, aç olduğunuzu biliyorum" dedi. Gidip, yemek yedik. Yemekten sonra, çıkarıp bize 5 Mark vermek istedi. Biz bu tavrına bozulup, "dilenci değiliz" dedik. Elçilik görevlisi, "ben sizin dilenci olmadığınızı biliyorum. Fazla da veririm ama, almayacağınızı biliyorum. Bu 5 Mark sizi Suriye Elçiliğine götürür" diyerek, Suriye Elçiliği'ne nasıl gideceğimizi anlattı.

Suriye Elçiliğine gittik. Yolda giderken kendi aramızda konuştuk. Ben, arkadaşlara, "Elçi Kürt düşmanı kötü bir BAAS'çı da olabilir. Bize yardımcı olmaması durumunda Elçilik önünde oturma eylemi yapalım. İsterse gelip arabasıyla bizi çiğnesin, ama bu eylemi yapalım. Eğer kabul ediyorsanız söz verin" dedim. Arkadaşlar, "Kabul" dediler. Elçilik binasına girdik. Bizi bir odaya aldılar. Konuşmasından Halepli olduğu anlaşılabilir biri de odada idi. Adam bizimle konuşmaya başladı. Nerede bulunduğumuzu sordu. Biz de Stuttgart'ta olduğumuzu söyledik. Adam, Mercedes fabrikalarını görüp, görmediğimizi sordu, biz görmediğimizi söyleyince, "Siz nasıl olur da Mercedes fabrikasını görmezsiniz. Topu topu iki Mark verip, görebilirdiniz. Yazık büyük bir kayıp" gibi laflar etti. Sakız gibi bir adam. İçimden kalkıp şu gevezeye iki tokat patlatmak geçiyor. Ulan bizim iki Markımız olsaydı ekmek alırdık. Adamın düşündüğüne bak. O durmadan yine tekrarlıyor: "Yazık büyük bir fırsat kaçırmışsınız..." vb. Tepem tam atmak üzereydi. Kızgınlıkla, "Gitmedik efendim! Belki yanlış yaptık ama gitmedik! Yeter!" dedim. Bu konuşma devam ederken, bir görevli gelip, adama "Elçi sizi görmek istiyor" diye içeri aldı. Adam gitti, ama ardından ağır küfürler, hakaretlerle konuşmasından Elçi olduğu anlaşılabilir birisi onu kovdu. Dışarı attılar. Meğerse üç kağıtının tekiymiş.

Ardından bir adam beklediğimiz odaya gelerek ne istediğimizi sordu. Ben, Elçiye görmek isteğimizi söyledim. Adam, "buyrun Elçi benim" dedi. Ben, adamın Elçi olduğuna inanmayarak, "Hadi işine bak. Biz

Elçi'yi görmek istiyoruz." dedim. Adam, tekrar elçi olduğunu söyleyince, çok mahcup olduk.

Elçi, ne istediğimizi sordu. Biz Dünya Gençlik Festivali'ne katılmak için Moskova'ya gitmek istediğimizi, ancak geri çevirdiğimizi anlattık. Nereden ve kimin bizi geri çevirttiğini sordu. Biz de, Halit Bektaş'ın, komünistlerin bizi geri çevirdiğini söyledik. Elçi, peki siz kimsiniz, nerelisiniz diye sordu. Ben, "Cezire'denim" (Suriye Kürdistanı'nda Kürtlerin yaşadığı Suriye'nin Kuzey Doğu'suna düşen bölgenin adı. bn.). Zebihî, "Ben Kürdüm Şam'da yaşıyorum" dedi. Sinem de Şam'da yaşadığını söyledi.

Elçi, bize, "Yani siz üç Kürt, Kürdistan bağımsızlık davasını güdüyorsunuz..." gibi sözler söyleyip, bu konuda konuşmak istedi. Ben de durumumuzdan dolayı, yumuşak bir dille cevap verip, "herhalde şaka yapıyorsunuz" dedim. Elçi, "hayır şaka yapmıyorum" dedi.

Bu girişten sonra, Elçi, "Ben yaşamımı bir Kürt'e borçluyum. O insan yaşamıyor, öldü. Ben her zaman bir Kürtle karşılaşmayı ve bir iyilik yaparak, bu borcumu ödemeği düşünürdüm. Siz geldiniz. Size yardımcı olacağım" dedi.

Elçi'ye, "O insan kimdi? Size nasıl bir iyilik yapmıştı?" diye sordum. Elçi, "İsmi Celadet Ali Bedirhan idi. Fransız yönetimi benim hakkımda idam hükmü vermişti. Celadet Bedirhan beni iki ay evinde gizledi. Sonradan sorunumu çözdü ve ben kurtuldum." deyince, ben, "bu gördüğünüz Bayan sizin yaşamınızı kurtaran kişinin kızıdır" dedim. Elçi, "olamaz!" dedi. Çok şaşırdı, hemen evine telefon açıp, "Hanım hemen buraya gel sana iyi bir hediye buldum" dedi. Elçinin eşi geldi. Sinem'le karşılaşır karşılaşmaz ikisi birden ağlamaya başladılar. Meğerse Sinem Bedirhan Şam Hukuk Fakültesi'nde öğrenci iken, elçinin eşi de öğretim üyesi imiş.

Elçi bizi arabasıyla evine aldırdı. İyi bir otelde yerlerimizi ayırttı. Sinem için de, "gündüzleri bizim evde kalır, akşamları otele gelir" dedi. Bu şekilde iki hafta Bonn'da kaldık. Uzun bir gemi yolculuğundan sonra, Beyrut'a vardık. Ruşen Hanım gelip bizi karşıladı. Ve Dünya Gençlik Festivali'ne katılmak isteyen üç Kürt genci Suriye Komünist partisi ile kardeş partileri tarafından engellendi. Bonn'da iken, bir gün Rhein nehrinin kıyısına gitmiştim. İçinde bulunduğumuz durumu düşünerek, kederlendim ve orada bir şiir yazdım.

Firmêskî Hejarek

Li ser çomî Rhein li rojgarê carê
Tika eşkî aware Kurdê. hejare
Bi serya xurî kunderê ey tîkey sur
E tu êre çiy denke fermiskî bêxêr?
Wutî: awî çawî kurî Kurdistanim
Li Dicle û Firatra ye naw û nişanim
Li zêrîne rûd û tetahu selamê
Li bêjnî li Çilçême pême peyamê
Li serxwe be ey Rheinî şox û şêrn
Ştek bûyn êmej gerçê esta esîrn.
Her çendî dil û beçareşe niştimanim
Bibaxşe li ciyê toyî xoştîr dizanim
Çi kalwew çû sirwan û awejeroye
Bendîmen hemûy şox û şengîr li to ye
Eger la diçe em temeyî neg bitîman
Bixawin dibê kêw û çom û zevîman
Li derkî neyaran bajarekî dikîrê
Hezaranî wek to li şabaş didîrê
Belê aw çawim li dil hilkizawim
Li rêyî serbixwebûnî Kurdan rijawim
Wutî: Rhein ey tîşk û hêzî dilê min
Were bawêşim bid bime behrî bêbend
Bi hawar û dadet muhîf bişlejêne
Li çep gerdî gerdûn beşî Kurd bisêne

Devam edecek

GÜNEY KURDISTAN'DA YASAMA VE

Cephe'den devlet'e

- Nisan ayından beri Saddam yönetimi ile Kürdistan Cephe arasında sürdürülen görüşmelerden bir sonuç çıkmadı. Görüşmelerden sonuç alamayan Kürdistan Cephe liderliği 15 Aralık'ta Xelifan (Halifan)da yaptığı son toplantısında Bağdat'la sürdürülen ilişkileri değerlendirerek, yeni kararlara vardı.
- Kürdistan Cephe'ye üye bütün örgütlerin liderlerinin katıldığı toplantıda Kürdistan yasama ve yürütme organlarının oluşturulması amacıyla seçim kararı alındı.
- Önümüzdeki aylarda yapılması beklenen seçimler için hukukçulardan oluşturulan bir komisyona iki hafta içinde Seçim Kanunu hazırlama görevi verildi.
- Son aylarda düzenli ordu eğitimini başlatan Kürdistan Yurtseverler Birliği Süleymaniye'de resmi geçit töreni düzenledi. Diğer Kürdistan Cephe güçlerinin de düzenli ordu eğitimine sıcak baktıkları bildirildi.

ANK • Stockholm - London

Nisan ayından beri Saddam yönetimi ile Kürdistan'a otonomi görüşmelerini sürdüren Kürdistan Cephe, Saddam rejiminin görüşmelerde izlediği olumsuz tutumu ve son haftalarda Kürdistan'da yaşanan gerginliği değerlendirerek, önemli kararlara vardı. Geçtiğimiz günlerde son bir kez daha sorunların çözümü için Bağdat'a gidip görüşmeler yapan cephe liderlerinden Mesut Barzani'nin bu görüşmede bazı pratik sorunları çözdüğü, ancak otonomi görüşmeleri konusunda bu görüşmeden de Cephe'nin umduğu sonucu alamadığı bildirildi. Görüşmelerin Irak rejimi tarafından kasıtlı olarak çıkmaza sokulması karşısında durum değerlendirmesi yapan Cephe liderliği, meşruiyetini haktan almak amacıyla Kürdistan yasama ve yürütme organlarının oluşturulması, bunun için de genel seçimlere gidilmesi kararına vardı. Cephe'nin bu kararı, politik çevrelerde, Güney Kürdistan hareketi, cepheden devlete doğru adımlar atıyor, biçiminde yorumlandı.

Irak ordusunun Kürdistan'a karşı sürdürdüğü abluka ve saldırıları protesto amacıyla Birleşmiş Milletler temsilcilikleri önünde yapılan açlık grevleri, oturma eylemleri ve gösteriler 14 Kasım günü Hevler (Erbil) de yüzbinlerce Kürdün katıldığı merkezi bir mitingle son buldu. Mitingde bir konuşma yapan YNK lideri Celal Talabani eylemlerin amacına ulaştığını, açlık grevlerine son verildiğini belirtti.

Yeni bir trajedi mi?

Saddam rejiminin son dönemlerde Kürdistan'a karşı abluka uygulaması ve ardından bazı Kürt kentlerine saldırılar gerçekleştirilmesi, gözlerin tekrar Güney Kürdistan'a çevrilmesine ve yeni trajediler mi yaşanacak sorusunun sorulmasına neden oluyor.

Yaklaşan kışla birlikte eli kanlı Irak rejiminin Güney Kürdistan'a yönelik saldırıları kamuoyunu kaygılandırmaya başladı. Londra'da görüştüğümüz Kürdistan Cephe temsilcileri, "Saddam'ın uyguladığı ambargo nedeniyle halkın günlük gereksinimlerinin karşılanamaz duruma geldiğini" ifade ettiler. Cephe Temsilcileri, akaryakıt, ilaç, yiyecek sıkıntısının büyük boyutlara ulaştığını, Güney Kürdistan'da çalışan memurların da aylardır maaş almada, görevlerini gönüllü olarak sürdürdüklerini kaydettiler.

Öte yandan son günlerde dünyanın önemli basın yayın organları kışla birlikte Güney Kürdistan'da yeni bir trajedinin işaretlerinin görülmeye başladığını duyurdular.

Kürdistan Cephe'den yardım çağrısı

Cephe, 4 Kasım'da Kürdistan'daki son gelişmeleri kamuoyuna duyuran basın açıklamaları yaptı. Bu açıklamalardan birinde Celal Talabani adına bazı batılı ülkelere yardım talebinde bulunuldu. Talabani'nin, Bush, John Major, Helmut Kohl ve François Mitterand'a gönderdiği mektupta, "Irak ordusunun saldırılarına karşı Kürtlere yardım" isteği dile getirildi. Söz konusu mektupta, Saddam'ın otonomi görüşmelerini ağırdan alıp, zaman kazanmaya çalıştığı ve bu amaçla gelecekte yapılması gereken referandumun önünü tıkamayı amaçladığı vurgulandı. Mektupta, Saddam'ın bir yandan Güney Kürdistan'daki askeri gücünü artırdığı, diğer yandan da Güney Kürdistan'a yönelik ambargoyu sürdürdüğü dile getiriliyor.

Barzani Bağdat'ta

Irak ordusunun Erbil, Süleymaniye, Piradavut bölgelerinde gerçekleştirdiği saldırı

rılardan sonra, Cephe liderlerinden Mesut Barzani Bağdat'a gitti. Irak rejiminin Kürdistan'a yönelik abluka ve saldırılarından kaynaklanan sorunları çözmek niyeti ile Bağdat'a giden Mesut Barzani, Saddam Hüseyin ve diğer hükümet yetkilileri ile görüştü. Kürdistan Cephe kaynaklarına göre, Irak yönetimi, bu görüşmede, saldırıların durdurulacağı, ekonomik ablukanın kaldırılacağı ve tutuklanan Kürtlerin serbest bırakılacağı yönünde taahütte bulundu. Aynı görüşmede Kürdistan Cephe peşmergeleri tarafından tutuklanmış olan bin civarında Irak askerinin de serbest bırakılacağı hususunda anlaşmaya varıldı.

Irak Saldırıları

Kürdistan'da meydana gelen olaylarla ilgili YNK adına 29 Kasım'da Londra'da bir açıklama yapıldı. Açıklamada, Irak güçleri tarafından gerçekleştirilen toplu tutukla-

maların Kürdistan'da halkın korkmasına ve göçe yeltenmesine yol açtığı belirtilerek, şu görüşlere yer verildi:

"On binlerce sivil Kürt, Irak güçlerince sarılıp, Kalar - Kalajov, Çemçemal, Erbil ve diğer yerleşim birimlerinden sürüldüler. Sadece Kifri'de nüfusun yarısına yakını göçe zorlayarak, 15 bin kişiyi tutukladılar. Kifri bombalandı... Yine, Kalar, Xaniqin (Hanikin), Çemçemal civarında çok sayıda Irak askeri mevzilendirildi. Irak ordusunun Kürdistan'daki hareketleri yoğunlaştı. Petrol, yakacak ve yiyecek sıkıntısı arttı. Birçok insan bu gereksinimlerini karşılayabilmek için akşamdan kuyruğa giriyor."

Geçici sükunet

Kürdistan'daki gerginlik, Cephe'nin, Bağdat'ta Irak'lı yetkililerle bazı acil konularda vardığı mutabakatla biraz sükunete ka-

YÜRÜTME ORGANLARI OLUŞUYOR

Süleymaniye'de yapılan resmi geçitte, peşmerge kızların gösterisi büyük ilgi topladı.

vuştü. Cephe kaynakları, oybirliği ile alınan kararları şöyle özetlediler:

-Peşmergelerin Kürt kentlerinin dışına yerleşmeleri,

-Stratejik noktalarda ve şehir etraflarında savunma hatlarının oluşturulması.

Cephe kaynakları, bu kararlara, Irak ordusunun yeni saldırı ve abluka için kullanabileceği gerekçeleri ortadan kaldırmak için varıldığını belirttikeler. Belli bir sayıda peşmerge kamu düzenini ve Kürdistanî Cephe temsilcilikleri ile Kürt örgütlerinin binalarını korumak için eskisi gibi görevlerini devam edecek.

Irak rejminin son haftalarda Kürdistan'da giriştiği saldırı ve abluhanın gerginliği artırması sadece basın organlarında değil, dış politik çevrelerde de ilgi uyandırdı. Birçok yardım kuruluşu ve heyetler yanında, İsveç Kürt Komitesi'ne mensup bir heyetle, İngiliz İşçi Partisi Milletvekili Ann Clwyd Kürdistan'ı ziyaret ettiler. Yabancı

heyetler Kürdistan'ın içinde bulunduğu duruma dikkat çekerek, Irak rejminin saldırı ve abluka tehdidi ile kışın çetin koşullarına karşı direnen Kürtlere yardımın aciliğini vurgulamaktalar.

57 Milyon Paund!?

Öte yandan gazetemizin geçen sayısında yayınlanan ve İngiliz basınının da geniş bir şekilde üzerinde durduğu Mayıs ayında Londra'da yapılan *Yalın Gerçek* adlı büyük dayanışma Konseri'nin organizatörü yazar Jeffrey Archer'in 2 Ocakta Güney Kürdistan'a gideceği öğrenildi.

Tartışmalara neden olan konser geliri ile ilgili açıklama yapmaktan kaçınan Archer'in Konser gelirini Kürdistanî Cephe'ye iletceği beklenmekte. Güvenilir kaynaklardan edinilen bilgilere göre, Archer, Mesut Barzani'ye İngiliz Başbakanı John Major'un özel bir davetini de ileticek.

Düzenli ordu için adımlar

Birkaç ay önce bazı Kürt generallerin katkısıyla başlatılan askeri eğitim ve düzenli orduya geçiş konusunda YNK önemli adımlar attı.

Süleymaniye'de görkemli bir askeri geçit töreni düzenleyen YNK'nın eğitilmiş birliklerine halk coşkulu sevgi gösterilerinde bulundu. YNK'nın düzenli ordu oluşturma yönünde attığı adımlara Kürdistanî Cephe içinde yer alan diğer güçlerin de sıcak baktığı ve Peşmerge gücünün bu düzenli orduda birleşeceği beklenmekte.

Cepheden devlete!

Kürdistanî Cephe liderleri 15 Aralık günü Xelifan'da yaptıkları toplantıda siyasal açıdan önemli kararlara vardılar.

Otonomi görüşmelerini bilinçli olarak

uzatıp, Kürt halkına karşı saldırı, abluka ve sürgün planları yapan rejimin oyunlarını boşa çıkaracak olan kararlar, Kürt politik çevrelerinde büyük bir sevinç yarattı.

Kürdistanî Cephe, Irak rejmi ile görüşmelerin bir sonuca ulaşmamasından dolayı, siyasi meşruiyetini seçim yoluyla halktan almak için, Kürdistan yasama ve yürütme organlarının oluşturulması amacıyla seçime gitme kararı aldı. Söz konusu toplantıda Seçim Kanununu hazırlamak amacıyla bir Hukuk Komisyonu kuruldu. Komisyona iki hafta içinde Seçim Kanunu çıkarma görevi verildi.

Biri yasama diğer yürütme organı niteliğinde olacak Kürt parlamento seçimlerini izlemek için birçok ülke parlamentosundan heyetler davet edildi.

Kürdistanî Cephe'nin bu kararları politik çevrelerde, Cephe'den devlete geçişin ilk adımları olarak yorumlanmakta.

□□□

Mahmut BAKSI

Di navberê de heşt roj derbas bûn. Melk-mot hêdî hêdî xwe nêzê me dikir. Ji vê gavê me çavên melk-motên bi tirs didit. Em ketibûn taya mirinê. Diya min serê me şûst, kincên paqij li me kir. Piştê du rojên din emê wînda bibûna. Me bi çavan ji gundiyar xatir xwest. Dîtina me û wan mabû roja qiyametê...

Şevêk, şevêkê havînî pîr dereng, li deriyê me xistin. Ev şev deh rojên me qediyabû. Dadê kincên xwe li xwe kir û çû bi alê derî ve. Hinekê sekînî, li me mêze kir. Tiliya xwe avête çengelê û derî vekir. Em ji tirs dilerizîn. Me apê xwe Temo zû nas kir. Tivînga Apo di destê wî de diçilwîlî. Nîfrîn û agir ji rûyê Apo dibariya. Çavên Apo tiji xezep û kîn bû, çarmergî li erdê rûnişt, tivînga xwe danî ser çokên xwe, qutiya cixarê ji berika xwe derxist, cixarekî pêça. Cixara Apo wek lûla sobê ode tiji dûman kir. Apo nefes ser nefesê li cixarê dida. Destê wî yê bi cixare dilerizî. Tilikên Apo ser lêvên wî nedisekinîn. Deng jê dernediket. Apo çiroka dadê seh kiribû.

Berîya sê mehan bavê min ji hepsa Diyar-bekrê firar kiribû. Babo mehkûmê îdamê bû. Cunta faşîst serê bavo dixwest. Ji bona wan, bavo merivekî pîr girîng bû. Çaralî lê digeriyan. Lê bavo xwe ji lepên wan xilas kiribû û derbasê Binxetê bûbû. Zabitê Tirkan deh roj muhlet dabû diya min. Dadê gerek di nav van deh rojan de bavo teslim bikira. Nexwe di ciyê bavo de ê dadê bigirtan. Girtina dadê dibû derbeke mezin ji me re. Ji bo vê yekê apê min dixwest ku em ji gund derkevin û biçin ba bavo.

Piştê cixarê Apo rabû serxwe û ji min re got:

- Em ê îşev ji vir herin. Esker ha hatin, ha hatin. Em nikarin zar û zêçên xwe, namûsa xwe di bin lingên eskeran de bihêlin.

Dadê bi destekî sivik tiştên ku ji me re pêwîst bûn da hev. Di nav çend deqan de dadê sê boxçe girê da. Livîn, sandoq, firaq û tiştên giran li cihê xwe man.

Em ji malê derketin. Şev tarî bû. Çav çavan nedidit. Giraniya şevê wek perdeke reş kişiyabû ser me. Haya tu kesî ji me tune bû. Stêrk di tarîtiyê de indî geş bûbûn, diçirîsîn. Cama yek ji wan difiriya û ciyê xwe diguhart. Me ji wan re digot stêrkên bi dûv. Pîrika min digot, stêrk zarokên ezman in. Ew jî dimirin, dikenin, şa dibin û dizewicin.

Belê, em di bin perda tarî de dimeşiyar. Ne haya mirovan, ne jî haya stêrkan ji me hebû. Stêrk di kêf û sefa xwe de bûn. Destê eskerên Tirkan nedigihîste wan. Tirs wan ji tu kesî, ji tu quwetî tune bû. Min xwaziya xwe bi wan tanî.

Em berjêrê nevalê bûn. Neval devê xwe wek dêwekî vekiribû. Cama em kaş dibûn, diterpilîn, diketin. Giya, sitirî, kevîr li ber çavên me dibûn wek lawuran, wek cinan. Ji me tirê ku me di jiyana xwe de vê nevalê nedibû. Lê rûyê tarîtiyê sar e, nexweş e. Di tarîtiyê de qeza û bela tim dikarin bên serê yekî. Mezinên me beredayî negotibûn, piştê xwe nedin mirovên tarî. Yanî mirovên durû, bêbext û zalim...

Em li dû hev rêz bûbûn. Apo ketibû pêşî. Ji nişka ve hestek çirîsî. Em veceniqîn û me xwe avête erdê. Apo bi hesta xwe bersiva wan da û ji me re got:

-Metirsin. Heval in. Ewê alîkariya me bikin û wê bi me re werin.

Çar kes bûn. Bi çek û rext bûn. Yek ji wan Berîvanê da piştê xwe. Ên din bi destên birayê min girtin û em meşiyar.

Destê min û ê birayê min Azad di nav destê hev de bû. Em ji nevalê derbas bûbûn û me dabû kontara çiyê. A rastî me nizanibû, em bi ku da diçin. Apo ji me re tişteke negotibû. Min bi dengêkê nizm ji Azad

re got:

Bîra te tê Azad? Te dît bavo cama digot, ezê hefteyek bikevim binê erdê.

Azad kenîya û bersiva min da:

- Çawa nayê bîra min, Hêlin. Ji me ku bavo bi rastî diket binê erdê. Ez nizamim vî navî çima bi kar tînin. Em jî îşev ketine binê erdê, wek bavo. Ma ne wusa ye?

Belê, rast e, min got. Tiştên ku bi dizî tînin çekirin, dibin tiştên binê erdê. Ger ku binê erdê tune bûya, kes nikaribû di ber ordiya Tirkan bida. Dê bila di vê tarîtiyê de werin. Wele newerin ji qula xwe derkevin.

Apo û hevalên din bi peyva min û Azad kenîyan. Dengê me çûbû wan. Apê min destê xwe danî ser piştê min û got:

-Aferin ji we re. Ji vêga ve hun pîr tişt hîn bûne. Îşê ordiya Tirkan zor e. Bi milyonan zarokên me şiyar dibin û ê tola me bistînin.

Dawiya çiyar, newalan nedihat. Êş ketibû lingên me. Di me de taqet nema bû. Berê ku dinya gewr bibe em ber derê şikeftê sekinîn. Berqa zerînî ketibû rûyê ezmen.

Roj hêdî hêdî serê xwe bilind kir û çiyar dixist bin hikma xwe. Apê min û du kes çûn nava şikeftê. Devê şikeftê di giya, qamiş û qirşan de mabû. Em li serê çiyaki pîr bilind bûn. Rojê xwe nêzê me dikir. Serma sibê xwe di ber tirêjen wê de dida û germ dibû. Derketina rojê rûyê me geş kir. Dara sî da. Kevîr beriqîn. Tabîet ji xew şiyar bû. Dengê zarokên tabîetê dahl û deviyar, newalan, qulan, şikeftan tiji kir...

Piştê qontrolê em ketin zike şikeftê. Apê min elektrîka desta pêxist. Hevalan ji der ve hinek qirşan in. Di torbên wan de her tişt hebû. Nan, penîr, şekir, çay, Apo çaydanê danî ser agir. Em li dora tifikê kom bûn. Nava şikeftê honik bû. Zarokên me ketibûn xewê. Haya wan ji dinyayê tune bû. Belkî jî di xewna xwe de bavo diditîn. Dadê şûşên çayê danî ber me û penîr hûr kir. Çay dem digirt. Ji birçîna ûze ûza zikê me bû. Piştê hewqas rêveçûnê zikê me dest bi isyanê kiribû. Dadê şûşan tiji kir. Me bi zilîkan çayên xwe li hev dan. Ji nişka ve apê min li piştê xwe zivirî û elektrîkê da kûraniya şikeftê. Şewqa elektrîkê zikê şikeftê qul kir; tarîti qelişî, paş de çû. Marekî gewr wek stûnekî devê xwe vekiribû, û pifinî dikir. Li ber marê dupişkekî reş û xurt dîvê xwe dabû ser piştê xwe û dilebîti. Her dû rawir wek neyarên hezar salî êrişê hev dikirin. Çekên xwe yên bi jahr û tehlûke nişanê hev didan. Nefreta wan mezin bû. Ne hebûna me, ne jî şewqa elektrîkê bala wan dikir. Qerarê xwe dabûn. Ê yek ji wan bimra. Herhal şikeftê tîra dû rawuran nedikir. Mar radibû hicûmê, xwaroviçko dibû, di nav toz û telazê de dima. Dûpişk bi sivikbûna xwe nediket faqa marê, xwe baş diparast. Em jî tirs lal bûbûn. Ji me tirê ku hawîdora me tevde mar û dûpişk in. Apê min berê tivîngê dabû wan, tilika wî li ser tetikê bû.

Şerê wan dirêj ajot. Dawî mar dûpişkê qefiland û wê xiste qunceki asê. Zimanê xwe yê çetel derxist, devê xwe vekir ku dûpişkê gez ke, dupişk ji nedîve xwe li dîwarê şikeftê xist û xwe avête ser piştê marê. Serê marê sist bû. Mar ricifî, gevizî, perpitî. Mar xwest bi rê keve. Lê nebû... Dûpişk ser piştê wê xwe bêdeng kiribû û lê mêze dikir. Neyarekî ji xwe mestir û zeximtir kuştibû. Şikeftê edî jê re mabû...

Apê min da xencera xwe û bi alî wan de çû. Diya min bi şalê Apo girt û kişand. Qirîniya wê zikê şikeftê tiji kir.

-Em ji vir herin, diya min got. Ez pîr ditirsim. Mar û dûpişkên vê şikeftê xelas nabin. Ez naxwazim ez û zarokên xwe bibin xwarina mar û dûpişkan.

Apê min Temo kenîya û got:

-Tu dîn bûyî, keçê? Ma ji bo me tu derên bêtehlûke, bêtirs heye? Tehlûka me bi me re ye. Ji bîra xwe mebe, em mahkûmê hikûmatê ne. Em gurên serê çiya ne. Ji bo me mar û dûpişk ji eskeran çêtir in. Mar û dûpişk zaf zaf wê ji me çend kesan dikaribin bikujin. Lê esker? Ger bi me bihesin yek ji me sax namîne...

Apo şûşa xwe teze kir. Serê xwe danî ser destê çepê û dom kir.

-Ma hewqas jî dibe. Agir bi mala min nekeve. Tiştên xwedê pîr ecêb in. Tu li vî tiştî mêze ke. Dinya tev dijminê mar û dûpişka ne, ew jî dijminên hev in... Baş e. Firqa navbera wan û Kurdan çi ye gelo? Ma em jî ey-nî tişt nakin? Her çar dewletên qolonyalist û nijadperest dixwazin me ji cihanê rakin. Ev ne bes e, inca em jî hevdu dikujin, xelas dikin... Herhal em û maran, dûpişkan pismamê hev in... Kî û xezeba me li hev çûne...

Piştê peyva Apo em raketin. Lê ji tirs xew nediket çavên min. Çavekê min girtî, ê din vekirî bû. Dadê digot ku, gava rawur hev dikujin, xwediyên wan tînin termên xwe dibin. Çavê min tim li kûrahiya şikeftê bû...

Em bi dengê helikopteran rabûn. Ew mar û dûpişkên biperr bûn, Apo xwe li ber devê şikeftê dirêj kiribû û bi dûrebînê li wan mêze dikir. Li gora rewşê ya me ê şer bikira, an jî emê biketana zikê şikeftê û kûr biçûna...

Roj li ber xatir xwastinê bû. Geli bi geli, çiya bi çiya rê distand û melûl dibû. Quweta wê edî nedigihîste çiyayên bilind û sertûj. Çiya hindik hindik, perçe perçe çavê rojê digirtin û xwe ji germa wê azad dikirin.

Roj çû ava. Bakî honik derket. Em hê di şikeftê de bûn. Apo li ber devê şikeftê sekinibû û li ezmen mêze dikir. Şewqa hîvê devê şikeftê tiji ziv kiribû. Min di jiyana xwe de heya îro tişteke wusa delal, xweşik û rind nedibû. Di zikê şikeftê de seyra hîvê bê emsal bû. Hebûna hîvê dilê min şa kir. Xem û kulên min, kesera dilê min di nav hîvê de wînda bû. Di bin hîva zivînî de çiyar serê xwe dabûn hevdu û diçirîsîn.

Me haziriya rêwîtiyê dikir. Em edî ne bê dost û yar bûn. Hîv hatibû hewara me. Lê em bi rê neketin. Hîv çiya bi çiya baz dida û diçû. Çiya jî rengê hîvê derdiketin û reş dibûn. Apo cama li me mêze dikir û digot:

-Hîv haziriya xwe dike, li ber razanê ye.

Peyva Apo serê min tevlihev kir. Çima gelo? Çi gunê hîvê heye? Bo çi em ji şikeftê dernakevin û naçin?

Min ji Apo pirsî:

-Apo, em çima naçin?

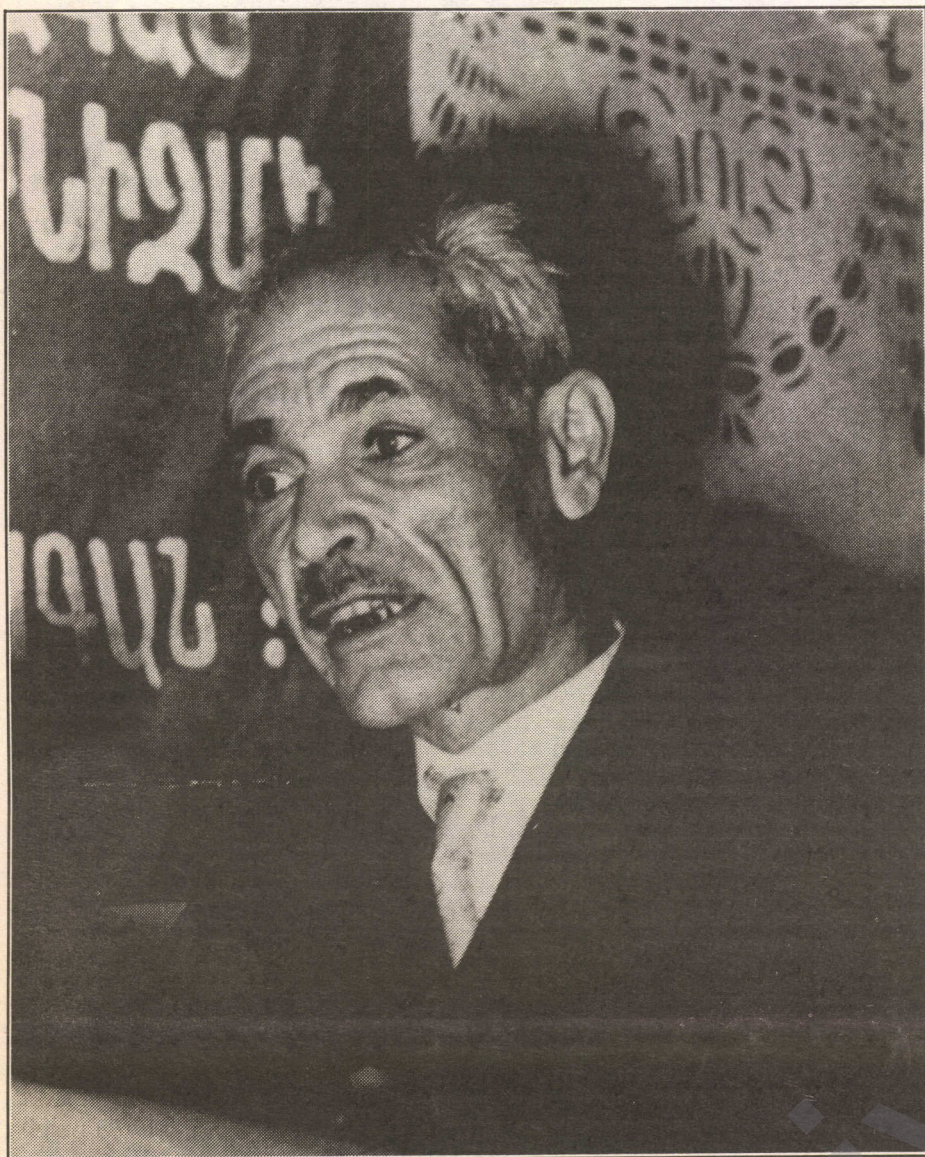
Apo li min zivirî û bersiv da:

-Hêlin, keça Apo, ez dizanim tu çi difikirî. Lê ez ji te re çewa bêjim. Ma gelo ên ku ji hîvê hez nekin hene? Hîva delal, rind, xweşik. Hîv ronahiya dila, sembola evînê ye... Lê çi feyde Hêlin... Hikûmeta Tirkan vê hîva delal jî kiriye dijmin û berdaye me. Ew bûye casûsê hikûmatê û me taqîp dike. Di bin ronahiya wê de em nikarin ji şikeftê derên. Ewê esker me bibînin. Dijmin ji me ronahiya standiye û tarîti bûye dostê me...

Peyva Apo zû kete serê min. Apo rast digot. Hawîdora me tiji esker û qereqol bû. Esker tim li welatparêzên Kurdan digeriyan. Tarîti dijminê eskeran, dostê me bû. Tarîti me xelas dikir, wana dixwar...

Ez pîr caran fikirî me. Mirov dikare ji diya xwe, bav û birayên xwe bixeyde, nefret bike. Lê tucaran neketibû bîra min, ku ezê rojekê ji hîvê jî nefret bikim. Hîv şahidê zarokbûna min bû. Li gund çaxê em li ser banna radiketin min tim lê mêze dikir. Ez aşiqê wê bûm. Min derdê dilê xwe jê re digot û di xew de diçûm. Ez çi bikim, jiyar xerîb e, jiyar zalim e... Ezê hê pîr tiştê derbas kim.

Çar
aliyê
me
agir e

Ebdullah Goran

Goran le salî 1904, le şarî Helebce le dayik bûwe. Xwêndin î *seratayî* xoy le mizgeft da xwêndiwe. paşan, xoy fêrî zimanî erebî û turkî û farisî kirdewe.

Goran le salî 1921 da, paş mirdinî babi le salî 1919 da, ji bo xwêndin deçête şarî Kerkûk. Le salî 1925 heta 1937 le şarî Helebce dibête mamosta, paşan be fermanberî "*Rêgaw ban*" dademezrêt. Le salanî cengî dwemî cihanî da (1940 - 1945) le beşî Kurdî le Radyoyî Yafa le Felestîn kar dekat. Bernameyî Kurdî be zimani kurdî dijî faşizim belav dekatewe.

Le salî 1951 ta 1952 le layen rijemî kevneperistî Iraqewe zindan dekrêt. Katêk le zindan azad dekrêt, debête Sernûserî rojnameyî *Jîn* le Silêmanî.

Le mawey 1954 ta 1958, sê caran, dîsan, pey der pey, le layen rijemî Iraqewe dête zindanî kiran. Sê salî zêdetir jiyani xoy le zindan da beser debat.

Paş serkewtinî şorişî *Gelewêjî* salî 1958, be mêvani bang dekirête welatî Sovyet, lewê deçêt ser le şarî Yerîvan dedat û korî şîr xwêndinewe saz dekat.

Goran, le salî 1959 debête Sernûserî Govarî *Şefeq*, le heman sal da debête endamî destey nûseranî govarî *Azadî*. Paşan le salî 1960 da debête Mamostay Şîr û Edebiyatî Kurdî le Zanistgay Bexda; ta le salî 1962 da be nexoşî *Şerpence* koçî dawîn dekat.

Goran yekemîn berhemî xoy le temenî 17 salî da, le salî 1921, le rojnameyî *Pêşkewtin* da belav dekatewe. *Ev berheme parçe pexşanekî gelek qeşeng û danisqeye, nîşaney behreyekî romantîk û şairaney pêwe diyare.

Goran, le serata da, şîrî le ser şewey "*eruzî*" erebî da denusî, çunke hêştâ le jêr

karyeryî pêwdange klasikiyekanî şîrî klasikî erebî û farisî da bû. Paşan, le jêr karyeryî şepolî edebiyatî turkî *Fecirî atî* da, bêhenekî taze û gurekî taze kewte naw şîrekanî. Emca, wirde - wirde, Goran, ke fêrî zimanî Ingilîzî bû, le rêgay xwêndinewey edebiyatî Ingilîzî û Ewropiwe, be tewawetî riçey rêbazî klasikî konî şikand: destî kirde nivîsîn û taze kirdinewey Şîrî Kurdî be pêy rêbazekî newjen û modern.

Goran, lem tazekirdinewey xoy da, le jêr karyeryî şairanî romantikî Ingilîz, W. B. Yeats, Oscar Wild, Kyts, Goldsmith, Wirizdoth da bu. Aw û hewayî şîrî romantikî Ingilîzî le beşekî firawanî şîrî Goran da rengiyan dariştiwe.

Ew form û teknike şîrî tazaney ke Goran, bo derbirinî hest û neste tazekanî xoy, le nusînî şîr da be karî dehênan, be hîç awayek le serdemî pêş Goran da bûniyan nebû. Goran, komelêk teknik û formî şîrî nwêy hênaye naw Edebiyatî Kurdî, giyanekî tazey be ber zimani Şîrî Kurdî da kirdewe. Zimanî şîr li cem Goran da zimanekî sift û soll, paraw, yekcar petyie: dûr le hemû peyv û destewajeyekî erebî û turkî û farisî, ke li cem şairanî "*Konî*" pêş xoy da baw bû.

Goran, be awayekî taze deynoriye peywendî newan jin û piyaw, be awayekî taze bîrî le jiyani û siruşt û şîr û afiret dekirde; hemû em tuxmanêşî girê dedayewe be nîştiman, be cwanî û pêşkewtin û azadiyewe.

Yekêk le diyardekanî dikey tazekirdinewey şîrî le lay Goran da diyardey xalbendîye (xaldanan). Goran yekemîn şairî Kurde ke be awayekî hûnerî û serkewtiwan reçawî xaldanan (xalbendî) le şîr nusîn da kirdibêt. Goran, lem rêgayewe, twanîwyetî ku "*yekitiyê beyt*" têk bişkênêt û bîr "*hizir*"

be ser zîyatir le beytê, zîyatir le kopleyek dabeş bikat.

Goran, legel Şêx Nurî, Şêx Salih û Ebul-Rehîm, Rehmî Hekarî û Mistefa Şewqî, emro be yekêk lew şaire gewraney Kurd le qelem dedirên ke le seratayî salanî em sedeye da Şîrî Kurdîyan taze kirdewe, form û şewaz û nawerokekî nwêyan be Şîrî Kurdî bexşi.

Goran yekemîn şîrê newjenekanî xoy, le salanî sî û çilekan da, le govarekanî *Gelawêj*, *Şefeq*, *Azadî*, *Hawar* da bilaw kirdewe. Yekemîn dîwanî (komele şîrî) wî jî, be navnişanî *Geştî Hewreman*, le Silêmanî, le salî 1933 da çap û bilaw bûye.

Goran, be şîrekanî, şorişekî le bwarî Şîrî Kurdî da berpa kird, hemû pêwdange kon û Klasikîyekanî pêş xoy helweşand; sisteme-kî tazey le bwarî şîr nusîn da hêna ara: formî taze, babetî taze, teknîkî taze, zimani derbirinî taze, nawerokî taze...

Rexnegirani Kurd, berhemakanî Goran be ser sê qonax da dabeş deken:

- 1- Qonaxî Sereta / Klasik (1921-1933)
- 2- Qonaxî Romantik (1933-)
- 3- Qonaxî Realizmî Şorişgêr (1950-)

Ferhat PÎRBAL

Bibliografi:

- 1- Goran: *Sercemî Berhemî Goran*, bilaw kirdinewey *Korî Zanîyarî Kurde*, Bexda, 1982
- 2- *Qanatê Kurdo: Tarîxa Edebiyata Kurdî (2)*, weşanên *Roja Nû*, Stockholm: 1985, r. 122 - 136.
- 3- *Mehabad Kurdî: Goran*, le "*Rewşen*", *Hejmar 7*, r. 61 - 63, *Bihar* 1991
- 4- *Ferhad Şakelî: Tarar och Konst (Swedî û Kurdî)*, Stockholm, 1986. (be swedî)
- 5- *Joyce Blau: Memoire du Kurdistan*, éd Findakly, Paris: 1984, pp.175 - 180 (be ferensî)

*Rojnameyî "*Pêşkewtin*", *Hejmar 61*, rûpel 4, *Silêmanî*, 23. 6. 1921 û *Hejmar 62*, rûpel 3 *Silêmanî* 30. 6. 1921.

Gulî xwênawî

Kur:

Birwane, Saîye, çopiye lew male
Gwê bigre! zurnaye, dehole, şimşale
Zerd û sûr têkalawin, jin û piyaw, heraye
Lew nawe her harey heyasey to naye!
Sa tuxwa, Xêrake, ba biroyn, dest bigrîn
Be kamî dildarî pêkewe helperîn!...

Keç:

Gul nebê bo serim: al çepkê, zerd çepkê
Nayem bo zemawen, nayem bo helperkê!

Kur:

Kiç le rêy ciwanita, kiç le rêy ciwanita
Kiç le rêy niwnigay hatûçoy kanita
Payze, gelay dar rijawe: bax rûte
Gul kwanê? gul lêwî be bize pişkûte

Kiç:

Gul nebê bo serim: zerd çepkê, al çepkê
Nayem bo zemawen, nayem bo helperkê.
Bitdaye dil be min be hemû manawe
Dû çepkit dehanî le baxçey paşawe!

Kur:

(Derwa û leber xoyewe goranî delê)
Baxçey paşa lewber awe
Xelî dujmin dewray dawe
Derom: rêgam lê gîrawe
Narom: Çawkal lêm torawe
(Bere bere le dê dûr kewtewe)

Kur:

Be baxçey paşa da wird geram, xwar û jûr
Zerd hebû, bom çinît. Çing nekewit gûli
sûr
Nazanim emca dêyt bo şaiy û helperkê?

Kiç:

Nayem gul mawiyeti bo serim: sûr çepkê

Kur:

(Yaxey miradxaniyî tirazand)
Natewê em zamî ser dilem le batî?

Kiç:

Ey hawar! tifengî dujminîş pêkatî?!
Rakişê, tawê ser binêre ser ranim
Ba bigrîm bo dilê: bo gulê doranim.

★★★

Ciwanî Bênew

Qij kalî, lêw alî, pişingî niga kal
Ey kiçe ciwanekey ser gona nextê al

Ey endam wirdîley nermoley êsikûk
Ey bergi sakarit dilgirtir le hî bûk!

Raste min rêbwarim, serpeyî derwanim
belam wa ciwanîy to karî kird le giyanim

Dilêy hez nek êsta umrêkî dirêje
bew dest û pencanet birinim sarêje

★★★

Helo Beg

Bilên bew bûkî tazey yekşewem, ger hate
ser neişim
Nelê xoy bo weten kuşt û le rêy eşqî min da
nejîya
Wezifem bû le pênanawî welatek da serim
bexşim
Ke toy bo min perwerde kird le damenî çiya
û kejiya

Eger xway gewre bexşi pêt hetiwêk, pêy bilê
lê "*Role le min firmêskî wist bawkit, le toş
dawa deka tole.*"

★★★

Siruştî Kurdistan

Komele şaxêk sext û gerdin keş
Asmanî şînî girtote bawes

Serpoşi lûtkey: befrî zor sipî
Be daristan reş naw dolî kipî

Cogey awekan tiyaya qetismaw
Her deron naken pêçî şax tewaw
(...)

Derwêş M. FERHO

Tu dikarî, ji kerema xwe, hinekî behsa xwe bikî?

Li gundê Mizizêxê, girêdayê Midyadê, me. Di tarîxa 02. 10. 1961 de hatime dinê. Wek her Kurdî, jiyana min di dema zarotiya min de pîrr dijwar û çetin bihurt. Havînan û dema dibistan girtî bûn ez kahrvan û şixrekêş bûm. Ew kahrvantî û şixrekêşî ji min re bûn tovê hînbûna pîrr tiştên giring di jiyana de. Ez di wê demê de bi sitranên Kurdî, Siyamend û Xecê, Evdalê Zeynikê, Ziravê, Kulik, şerrên gelerî, Emê Gozê, Elîkê Betê, Seîd Axa û bûyarên wek ya Koçero re mezin bûm. Şivanên gund, di dema kozkirina pez de, ribat û avdanê de ev xezîne giranbiha ji hevra digotin. Min jî, bi meraq, li wan guhdarî dikir.

Min 11 salan xwendegahên Tirkîyê xwend, lê çirokeke wek Têlî an jî Seyrê Xatûn nexwend.

Te çawan dest bi nivîsîna kurdî kir?

Kekê min, ku mamoste bû, di sala 1971 de hat girtin. Girtina wî tesîrek mezin li min kir. Di vê demê de min dest bi nivîsa helbestan kir. Tiştên mindinivîsîn bi pîrranî protestoya dijawariya jînê bû. Protastoya zilm û nexesiyê bûn.

Demê ku kekê min ji girtîgihê der ket û min ew helbest pêşani wî kir, ji kena ket erdê. Helbestê zarokê deh salî ewê çawa bin? Min ew helbest avêtin lê min qet dest ji nivîsîna berneda.

Min nerazîbûna xwe di jiyana rojîn de li ser kaxezê dinivîsî. Eskerê Rom, Polîsê xedar, muxbirê qaçax tasîra ne baş li min dikir. Ew tişt jî bûn sedema nivîsa min.

Te heta niha çi berhem weşandine?

Di sala 1984 de pirtûka min a pêşin bi navê "Dengê Roja Dil" hat çapkirin. Di wê demê de ferhengoka "Kurdî - Holandî" û "Kurdî - Tirkî" jî çap bûn.

Di sala 1986 de pirtûka "Toprağın Türküsü" û pirtûkek ji helbestên Cigerxwîn bi navê "Po-ezie uit Koerdistan" min wergerandine zimanê Holandî û hatin weşandin.

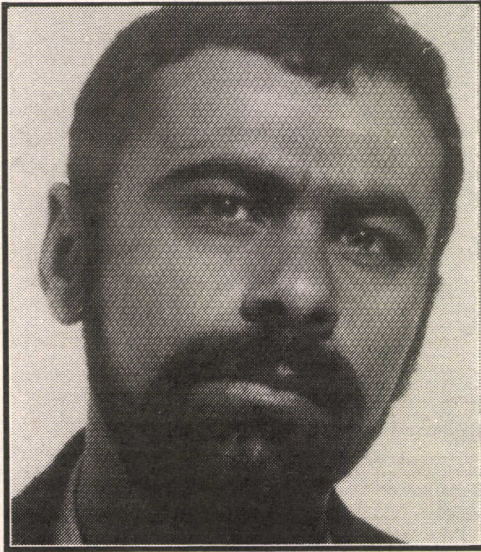
Bi ya te, rewşa ziman û edebiyata kurdî îro çawan e?

Rewşa ziman û edebiyata Kurdî di roja îro de pîrr xweş û bi hêvî bi rê ve diçe. Ez dikarim bêjim ku di dîroka Kurda de demeke weha bi berhem ne bû ye. Li her aliyê welêt û li aliyê welatên derve, mîna Awrûpa, Amerîka, Sovyet û hwd. nivîskarên me hene. Ev zengîniyek mezin e. Li her aliyê Awrûpa kovar û pirtûk çap dibin û nivîsarên nivîskarên nuh belav dibin. Ev yek reng dide edebiyata Kurdî. Tiştêk ji vê yekê xweştir nabînim. Pirdengî zengîni ye. Zengîni jî zadê jiyana daîmî ye.

Ji bo rojên bê, çî plan û bernamên te hene?

Pirtûka min a duwemîn a helbestan, di dawiya vê salê de, tê çapkirin. Ewê bi navê "Evîna Reben" bê weşandin. Paş wê jî xebata min li ser sitranan heye. Ew jî ewê bi navê "Sitranên Gel" bikeve çapê. "Seyrê Xatûn" jî bi awayê romanê di destê min de ye.

Lê tiştê ku di xeyala min de ew e ku ez rojekê romanek binivîsim û ew jî ji aliyê gel hem pîrr ahmeq û berrade hem jî fewqeladed bê dîtin!

Kul û Derd û Xem

Min ciwantirîn gotin neqîşandin ûnêrî, çî di nava wan de heye: hêviyek delal, wek dilopek av û zelal

Min ew hêviya delal wek dilopa avê û zelal kola û nêrî, çî di nava wê de heye: dilekê zêrîn, wek tîrêjên rojê rengîn

Min ew dilê zêrîn wek tîrêjên rojê rengîn, vekir û pîrsî, çî di nava wî de heye: kul û derd û xem tev rêz bûn

Kurdîtiya Min

Bi gilî û gazin bi hêviyên xemilandî kurdê îro mam

Bi parastina xwe bi girî û lava Kurd û bindest mam

Bi qêrîn û hewar bi şêne û tazî Kurdê bêçare mam

Ez çima gilî û gazin bikim, parastin girî û lava?

Ez çima biqîrim bikim hewar şêne û taziyê bigirim?

Ez çima weha reben bindest û bêçare merivê kerr û lal im?

Gul Şîn Dibin

Gul şîn dibin li ser lûlên mahûzeran bi xwîn, ji axa rebeniyê di nav pelên sor de eşq, evîni û kîn tev dikelin, difûrin sitranan dibêjin

Gul şîn dibin li ser lûlên mahûzeran di nav pelên rengîn de azadî û serxwebûn bi hêvî û mîrxasî wek berqê di tariyê de dikin qêrîn, dikin nalîn divîn dilê zilmê biperçiqînin

Dilê Min Bi Te Xweş e

Weka merov di nav daristanê de runê bîst û çar saetan li çavên dilbera xwe binêrê û bejn û bala wê bê rawestan seyr bike dilê min bi te xweş e

Weka di şevan de ji êşa serê xwe ji xewa kur şiyar bibim bi dilekê şah li stêrikên Siyamend û Xecê binêrim dilê min bi te xweş e

Weka ku devê min ji ştêhna zuwa di kel-kela germa havîne de, ber bi avê biçim ava hînik bi ser hinavê xwe de berdim dilê min bi te xweş e

Weka Ferhat ji bo xoşewîsta xwe bi serê çiya keve û sî û du diranên xwe li ser kaba Şîrîn bide kêşandin dilê min bi te xweş e

Weka dayikek ku zarûka xwe ji roja bûnê ta çardeh salî hunda kiribe û ji nuh de bibîne dilê min bi te xweş e

Weka ku cara pêşin di ser derya re bifirim mîna teyreki ber bi çeliyên xwe biçê li wî alî tu li benda min bî dilê min bi te xweş e

Weka tîrêjên rojek ji yê biharê xwe bi ser Mêrdîna şewitî de berdî li kêleka Diyarbekra xwedî dîrok, serbilind tev evîna Mem û Zînê ji Birca Belek dilê min bi te xweş e

Weka hemî kul û derdên min ji Tor û Serhed û Zozanên delal derman bibînin bi neqşe belek çargavî li nava çiyar xim dilê min bi te xweş e

Weka şahiyek bi bîst milyon gul zadê çar hezar sal kevn xemilandî bi heyv û roj û stêrikên rengareng dilê min bi te xweş e

Zincira nivîskarên Kurd

- ★1- Şerko Bêkes (Hejmar - 70)
- ★2- İhsan Aksoy (Hejmar - 72)
- ★3- Osman Sebrî (Hejmar - 74)
- ★4- Kurdo Hûsên (Hejmar - 75)
- ★5- Malmisanij (Hejmar - 77)
- ★6- Koyo Berz (Hejmar - 77)
- ★7- Ehmed Qerani (Hejmar - 77)
- ★8- Mueyed Teyib (Hejmar - 78)
- ★9- Ahmed Arif (Hejmar - 80)
- ★10- Kemal Burkay (Hejmar - 80)
- ★11- Orhan Kotan (Hejmar - 80)
- ★12- Eskerê Boyik (Hejmar - 81)
- ★13- Tirêj (Hejmar - 82)
- ★14- Nacî Kutlay (Hejmar - 83)
- ★15- Tosinê Reşid (Hejmar - 83)
- ★16- Firat Cewerî (Hejmar - 83)
- ★17- Musa Anter (Hejmar - 84)
- ★18- Torî (Hejmar - 85)
- ★19- Şhidê İbo (Hejmar - 86)
- ★20- Xelîl Dîhokî (Hejmar - 86)
- ★21- Mehîfuz Mayî (Hejmar - 86)
- ★22- Qadir Reşid (Çeqax) (Hejmar - 87)
- ★23- Şahinê B. Soreklî (Hejmar - 88)
- ★24- İbrahim Ehmed (Hejmar - 89)
- ★25- Mahmut Baksî (Hejmar - 90)
- ★26- Ebdullah Goran (Hejmar - 90)
- ★27- Derwêş M. Ferho (Hejmar - 90)

HALFIN

19. yüzyılda Kürdistan üzerinde mücadele

BÖLÜM • 7

Altıncı bölüm Sayı 89; sayfa 14'de

Rus generali Bakıfiç, Erzurum üzerine yürümeden önce Kürt aşiretlerinden bir bölümünü kendi tarafına çekebilmek için çalışmalara başladı. Çünkü bunda başarılı olduğu takdirde, Osmanlıların en önemli güçleri ellerinden alınmış olacaktı. Ayrıca kendi cephesinde bulunan Kürt kuvvetlerinin bir kısmını Diyarbekir, birkısımını da Sivas tarafına, Osmanlı askerlerini oyalamak için gönderdi. Bundan başka Korganof ve diğer kumandanlardan bazılarına, Muş valisi Emin Paşa'ya, Zeylani aşiretinin reisi Hüseyin Ağa'ya, Sepki aşiretinin reisi Süleyman Ağa'ya gönderdi. Elçiler, bu reislerle kendi taraflarına geçtikleri takdirde, zaferden sonra, Beyazıt ve Erivan'da pašalıklar ve mutasarrıflıklar verileceklerini vaat ettiler. Ayrıca Baskıfiç'in önerisi üzerine Nikola, Kürt aşiret reislerinin kendilerine döndükleri takdirde dağıtılması için yüzbin altın ruble verilmesine de izin verdi.

Yalnız gerek Emin Paşa, gerekse diğer reisler ile tam bir anlaşma sağlanamadı. Ancak önemsiz sayılabilecek bir bölümün savaşta tarafsız kalması sağlandı ve bu durum, Rus yöneticilerinin Kürtler üzerinde etkinlik sağlamasının kolay olduğunu gösterdi. Daha doğrusu yöneticilerin başarısızlığı sayıldı.

1829 Temmuzunda Rusya'nın Erzurum'u işgal etmesi Osmanlıların durumunu son derece güçleştirdi. Etkinliklerini bu bölgede hayli azalttı. Kumandan Leyman yönetimindeki kuvvetler, Muş yolu üzerine düşen Hınıs kalesini de kısa süre içerisinde teslim aldılar. Bunun üzerine Muş hakimi Emin Paşa ve emrindeki diğer Kürt aşiretleri, Ruslara karşı düşmanca bir cephe aldılar. Bazı Kürt aşiretleri de Osmanlıların safında yer aldılar. Kürtlerin bu savaşta durumları tedirgin olmaya yüz tutmuştu. Sultan, onların dini duygularını galyana getirmek ve soruna, bir kafir-müslüman çatışması süsü vermek yolunu tutmuştu.

Kürtlerden dini duyguları kuvvetli olmayanlar, bu teşviklerin etkisinde kalmıyorlardı. Osmanlı İmparatorluğu uğruna can vermelerinin hiç bir yararı olmadığını biliyorlardı. Şu kadar ki, ortada arazilerini, namuslarını, mallarını ayak altında kalmaktan korumak zorunluluğu doğunca, ister istemez savaşa giriyorlardı.

Bunun içindir ki, Muş valisi Emin Paşa'nın yönetiminde olmayan Hasanlı, Zerganlı, Beylikli ve Cıbranlı aşiretleri, Leyman'ın işgal ettiği Hınıs kalesini geri aldılar ve onu Göli köyüne çekilmek zorunda bıraktılar. Olayları dikkatle izleyen Emin Paşa ise, Hınıs kalesindeki erzakları almak için çalışıyordu.

Savaş, Rusların lehine geliyordu. Baskıfiç, Kürtlerin bir kısmı hariç, diğerlerinin tarafsız

1887'de iki Kürt kadını

Henry Binder, Au Kurdistan, Paris, 1887

ya da kararsız, yahut yer-yer Osmanlıların safında savaşa girip de kendi taraflarından dönmelelerinin nedenlerinden birini de; savaş Rusların aleyhine sonuçlandığı takdirde, tekrar Osmanlıların yönetiminde kalacak olan Kürtlerin, eskisinden daha şiddetli baskılarla karşı karşıya kalacakları korkusuna bağlıyordu.

Nitekim Fransız ve İngiliz sefirlerinin İstanbul'da barış için teşebbüse geçtikleri ve anlaşmayı, Rusların işgal ettikleri bütün topraklardan çekilme koşulu ile yapacakları haberi geliyordu.

Eylül 1828'de General Siricif kumandasındaki kuvvetler tekrar Hınıs üzerine gönderildi. Erzurum'un güneydoğusuna düşen yerde yapılan şiddetli çatışma sonunda kesin bir sonuç alınmadı. Yüklü miktarda erzak ve meyva elde edildi. Bundan sonra Beyazıt ve Toprakkale mıntıkalarında şiddetli çarpışmalar devam etti. Osmanlıların bu iki kaleyi almak için yaptıkları hücumlar geriye çevrildi. Bu sırada iki bin kadar silahlı Kürt askerinin Rus kuvvetleri ile birleştiğini Baskıfiç haber verdi. Bunun ardından Baskıfiç şiddetli bir saldırıya geçerek, Hınıs'ı teslim aldı. Eylül sonuna doğru Malazgirt, Ekim ayında ise Muş işgal edildi. Emin Paşa kaçtı.

Savaş artık sona ermeye yaklaşmıştı. Barış anlaşması hazırlıklarına başlandı. Baskıfiç, Beyazıt sancaklarının Rus yönetiminde kalması fikri üzerinde direniyordu. Bundan önce de dışişleri bakanı Mislerud'a yazdığı yazıda, Rusya'ya bağlı ve yarı-bağımsız şekilde bir Beyazıt sancaklığı kurulursa ve burası Osmanlıların yönetiminden kurtarılsa, bu sayede Kürdistan'a ve Kürtlere nüfuz etmenin çok daha kolay olacağını ileri sürüyordu. Ayrıca bu durumun önemini Petersburg'a da bildiriyor, gerek yörenin stratejik önemini, gerekse savaşlarda Kürtlerden görecekları yardımları anlatıyordu.

Ne varki, yapılan anlaşmada Rusların bu isteği kabul edilmedi. Ruslar işgal ettikleri yerlerden kuvvetlerini çektiler.

Rusya'nın gerek İran, gerekse Osmanlılar ile yaptığı savaşlarda, Kürtlerin ne İran ve ne de Osmanlılar için içten gelen bir yardım yapmadıkları ve giriştikleri hareketlerde, ancak kendi mülkünü ve varlığını koruduğu gerçeği ortaya çıkıyordu. Kürtler, kendilerini Osmanlı İmparatorluğunda Sultanın, İran'da ise Şah'ın garip bir kuyruğu halinde hissediyorlardı. Git-tikçe bu iki devlete, özellikle Osmanlı yönetimine karşı mücadele hırsları ve kuvvetleri artıyordu ki, bunun örneği Revanduz ihtilalidir.

Revanduz İhtilali 1835 — 1837

1830 yıllarında Kürt bağımsızlık hareketinin merkezi Revanduz idi. Burası, İran sınırı ile büyük Zap nehrinin arasına düşen dağlık bir bölgedir. Kürt aşiretlerinin hareketleri, burada Mehmet Paşa'nın kumandanlığında başladı.

Bu hareket Osmanlı ve İran hükümetlerinin zıddına girişilen bir kurtuluş savaşı niteliğini taşıyordu. Mehmet Paşa, Ravend aşiretinden olup,

aslı 1171 — 1193'te Mısır sultanı olan, Eyyubi Devleti kurucusu ve Haçlı Orduları'nı yok eden ünlü Kürt kumandanı Selahaddin Eyyubi'nin soyundandır.

Mehmet Paşa, önce yöredeki Kürt aşiretlerini emrinde birleştirme yoluna giderek, sınırını Azerbeycan'daki Kürt köylerine kadar genişletti. Ayrıca Zaho ve Amadiye'deki iki büyük Kürt aşiretini de yönetimi altına aldı. Yalnız güneydeki ve kuzeydeki Bedirhan beylikleri kişisel rekabetin etkisi ile Mahmut Paşa ile birleşmediler.

Mehmet Paşa'nın mutlak egemen olduğu Revanduz, yüksek dağlarla çevrili muhkem bir kale halinde olduğundan, Osmanlı kuvvetlerinin buraya kolayca eli yetişemedi.

Aslında onun hedefi, kendi topraklarında Bağımsız bir Kürdistan devleti kurmaktı. Bu husus için de ortam onun lehine idi. Çünkü, politik zorluklar Osmanlı devletinin bünyesini kemiriyordu. İstanbul, bu sırada, Mısır'a egemen olup, orada bağımsızlığını ilan etmekle yetinmeyip, padişahlığın temelini sarsmaya başlayan Kavalalı Mehmet Paşa ile mücadele veriyordu. Bu sırada Avrupa devletleri de rollerini oynuyorlardı. Nitekim aynı dönemde Avrupa devletleri arasına anlaşmazlık girmeseydi, Osmanlı devleti Kavalalı Mehmet Paşa'nın eliyle parçalanacaktı.

Bu durumlar içerisinde İstanbul hükümeti, Revanduz'a Mehmet Paşa üzerine gerekli kuvveti gönderemedi. Ancak Sivas valisi Reşit Paşa kumandasında bir kısım kuvvetlerini Kürdistan'a hareket ettirdi.

Reşit Paşa ilk saldırısında Kürt kuvvetlerini dağıtılmak zorunda bıraktı. Bağdat valisi Ali Rıza ve Musul valisi Mehmet Paşa'nın da kuvvetlerinin gelmesi ile Osmanlı askerlerinin sayısı kırkbine erişmişti.

Kürtler arasındaki büyük farka rağmen Kürtler, eşsiz bir direnme göstermeye başladılar. Geniş bir alana yayılan gerilla savaşına giriştiler. Bir süre sonra erzak tükenmesinin de etkisi ile Osmanlılar kuvvetlerini geri çekmeye başladılar.

O sıralarda savaşa tanık olan Helmut Fon'un anlattığına göre Osmanlılar, dağ eteğindeki küçük bir yeri işgal etmek için otuz-kırk gün savaşmak zorunda kalıyorlardı. Geri çekilen Osmanlı kuvvetleri erzak ve orduyu düzenlemek için hayli zaman harcadı. Bunu fırsat bilen Mehmet Paşa, bu defa İran'ın Revanduz'a yakın olun topraklarına saldırıya hazırlandı.

1835 Ekim ayının başlarında Kürt kuvvetleri Mehmet Paşa'nın kumandasında İran'a saldırıya geçtiler. Ve İran'ın Kutur bölgesini aldılar. İran kuvvetleri geri çekildiler. Heviy'den gönderilen İran yardımcı kuvvetleri, işgal edilen kısma yakın bir yerde karargahlandıkları sırada, Mehmet Paşa, ikinci bir saldırıya geçti ve Salduz civarındaki köyleri de işgal etti.

Bu savaşlarda İran'daki Kürtler, Mehmet Paşa ordusuna her türlü yardımı gösteriyorlardı. Özellikle buralarda oturan Kürtler, İran hükümetinden çok zulüm gördükleri için kurtulacak-

larını ümit ediyorlardı.

1833 yılının Eylül ayında Rusya'nın Tahran konsolusu, Kafkasya'daki kumandan Rozin'e şunları yazıyordu:

"Emircihangir Mirza, Kürtlere reva gördüğü ve beni dehşete düşüren davranışları ile aslında İran'ın geleceğine darbe vurduğunu düşünmüyor", diyordu. Yine Kürtler, Bombay'daki İngiliz kuvvetlerinde görevli olup, İran'ı ziyarete gelen Ravilson'a şöyle dert yanıyorlardı:

"Biz bütün gün var kuvvetimizle çalışıyoruz, lakin elimize geçen bir parça ekmek karnumuzu doyurmaya bile yetmiyor. Biz, çocuklarımız, kadınlarımız hepimiz yalınayız, çıplamız, acız", diyorlardı.

Azerbeycan'ın güney kısmındaki İran kuvvetlerine kumanda eden ve Emirnazam ismi ile ünlü olan Alitaki Han, 1837 yılının baharında buradaki Kürt birliklerine hücum ederek, işgal edilen yerleri ve tutsakları geri almak istedi. Kürtlerin silah yönünden zayıflığına rağmen, tutunamayarak Tebriz'deki Rus genel konsolosu Godiniç'e sığındı. Kuvvetlerini yeniden düzenlemek için konsolostan erzak, top, barut ve diğer silah yardımında bulunmasını istedi.

1837 yılının yazında onbin kişilik bir İran kuvveti Revanduz'a hücumla hazırlandı. İran hükümeti bu saldırı için acele davranıyordu. Çünkü Osmanlı kuvvetlerinin başında bulunan Raşit Paşa da diğer yönden saldırı için hazırlanmıştı.

Mehmet Paşa, Revanduz'a çekilerek, gelecek saldırılara karşı planını hazırladı ve bir taraftan da İran ile Osmanlılar arasında çelişki sokmak çarelerine başvurdu. Bu nedenle güvendiği kişilerden birisini İran kuvvetleri kumandanına göndererek, Osmanlılara karşı birleşmeyi ve onlarla ortak savaş teklifinde bulundu. Buna karşılık da İran'ı taniyacağını ve Tahran'a vergi ödeyeceği teklifini ekledi. Mehmet Paşa'nın bu önerisi İran tarafından kabul edilmedi.

Bu sırada faaliyete geçen İngiliz diplomatları İran ile Osmanlıların birleşmelerini o andaki çıkarlarına uygun buldukları için, Kürtlerden önce davranarak, iki devletin birleşmelerini sağlamak amacıyla harekete geçtiler. Tebriz'deki İngiliz binbaşısı Şil, bu husus için Temmuz 1837 başlarında Osmanlı karargahına geldi. Ayrıca İstanbul'da da sürdürülen çalışmalar sonucunda İran ve Osmanlı devletinin ortak olarak Revanduz'a saldırımları kararlaştırıldığı halde, bu birlik fiili olarak gerçekleşmedi.

Ağustos 1837'de Osmanlı kuvvetleri Revanduz'u kuşattı. Mehmet Paşa erzak ve su darlığı karşısında daha fazla dayanamayacağı anladığı için, Mehmet Reşit Paşa'nın şerefle teslim olması teklifini kabul etmek zorunda kaldı.

Bundan sonra Mehmet Paşa, ailesi ve kendisi ile beraber bulunan diğer Kürt aşiret reisleri, İstanbul'a gönderildi. Ayrıca Osmanlı hükümeti de İran'a, Azarbeycan'da uğradığı zararları karşılık tazminat ödedi.

Devam edecek

Bölme siyasetine karşı BİRLİK

Kürt ulusu sömürge yaşam tarihi boyunca kendi iç dinamiklerinin etkinliğini ararken, tarihi olaylar, bazı tarihçiler, özellikle de sömürgeci devletlerin tarihçilerinin önemli bir bölümü tarafından, ulusumuz bölgede barıştan yana olmayan, huzur içinde kendi topraklarında özgürce yaşama hakkı olmayan, isyankar bir millet olarak tanımlanmaktadır.

Oysa Kürtler anayurtlarında haksız işgallere, talanlara karşı özgür yaşamlarını sürdürmek için sürekli savunma savaşları vermişlerdir. Bölge halklarıyla aynı düzeyde ve barış içinde olmayı amaçlamışlardır. Her koşulda baskıcı, talancı, hükmedici yönetimlere karşı onurlarını korumayı bilmişlerdir. Kürtler, ulusal çıkarları için bazı dönemler suskun kalmışlarsa da, sonuçta kitle katliamları pahasına da olsa köleliğe, ulusal inkarcılığa karşı savaşmışlardır. Bunun en canlı kanıtı günümüzde sürdürülen onurlu mücadeledir.

Kürt insanının yaşamı istila ve fetihlere karşı mücadelelerle doludur. Bulunduğu konum ise, son yıllarda varlığı onaylanan sömürge bir ulus düzeyidir.

Bugün mazlum Kürt halkı yeni bazı güler yüzlü oyun ve entrikalarla karşı karşıyadır. Yani, yine sömürge toplumu, yine yönetilen ulus, yine imparatorluk gelenekli siyasi entrikalarla yok edilmele karşı karşıya olan mazlum bir halk...

Dünyanın kabuk değiştirmesiyle, T.C sömürgeciliği de kabuk değiştirme eğilimi göstermeye başlamıştır. Bu durum kendini daha çok T.C'nin mazlum Kürt halkına karşı olan tutumunda dışa vurmaktadır. Anlaşıldığı kadarıyla T.C'nin kaleşörlerinden, fikir hocalarına kadar ve hatta Demirel ve diğer hükümet yetkilileri sömürgeci uygulamalarda değişiklik önermektedirler. Demirel ve İnönü'nün bu konuda bir protokol hazırladıkları da bilinmektedir. Erdal İnönü ile Süleyman Demirel'in tek ve bir amaçları vardır: Dünyadaki gelişmelere paralel olarak, Kürdistan'da gelişen ve boyutlanan ulusalcı aktiviteyi pasifize etmek; öte yandan bir kaç kırıntı ile ulusal muhalefeti bölmek ve parçalamaktır. Ne acıdır ki, ortaya atılan söz konusu bu kırıntılar paketine gözü kapalı avuç açma eğiliminin geliştiğine tanık olunmaktadır.

Her Kürdün önündeki acil görev, güler yüzlü yeni sömürgecilik metodlarına karşı ulusal birliğimizi sağlamaktır. Sömürgeci devletlerin gelenekleştirdikleri böl, parçala, yönet oyununa son vermek gerekiyor. Bunun yolu da, tek tek bireyler ilişkisinden, aileler ilişkisinden var olan tüm güçler ilişkisinden ulusal birliği sağlayıcı çalışmalarını mutlaka gerçekleştirmektir. Sömürgeciliğin bölme siyasetine karşı, birlik, siyasetimiz ve amacımız olmalıdır...

Hüseyin AKINCI
Almanya

Seyid Abdülkadir'in üç şiiri

(Başarafa sayfa 6'da)

sonra, salonda ona rastlayınca, yaklaşık "Afedersiniz" demiş "merak ettiğim bir şeyi sorabilir miyim?" "Tercüman" sorabileceğini söyleyince, avukat nereli olduğunu sormuş. "Ben Dicleliyim" demiş adam (Dicle, Pîran'ın değiştirilmiş olan adıdır). Pîran yöresini tanıyan avukat, "Ti Pîranî jî?" (Pîranlı mısın?) diye konuşmayı Kürtçe olarak sürdürmüş. O da "E" (Evet) cevabını vermiş. Avukat bu kez "Ti miyanê Pîranî ra yî?" (Pîran'ın içinden misin?) diye sormuş. "Ney" (Hayır) demiş tercüman, "Ez yew dewa Pîranî ra ya" (Pîran'ın bir köyündenim). Konuşmanın sonunda "tercüman" asil mesleğini de söylemiş: gece bekçisiymiş.

Anlayacağınız Kürdistan'da gece bekçileri de Ahmet Arif'i çeviriyor.

(2)Vasif Çınar (?-1935): 1924 ve 1929'da Türkiye Cumhuriyeti'nin maarif (millî eğitim) bakanlığını yapmış olan Vasif Çınar, ünlü Bedirxanî (Bedirhanî) ailesine mensuptur. Çınar soyadı Mustafa Kemal tarafından kendisine verildi. Musa Anter'in yazdığına göre, Mustafa Kemal bu soyadını "Bedirxanîliği kaybettirmek için bulup Vasif'a demiş ki 'Sizin aileniz bir çınar gibi dallı budaklıdır. Tüm ailenizin soyadı 'Çınar' yapıyorum.'" (Musa Anter, Hatıralarım, Doz Yayınları, İstanbul, 1990, s.80).

Vasif Çınar, Kürtlere ihanet edip Kemalistlere hizmet ettiğinden dolayı Bedirxanî ailesinin aldığı bir kararla "evlatlıktan atılmıştır" (Mehmed Uzun'un bana söylediğine göre, Bedirxanîlerin bu yazılı kararı kendisinde bulunmaktadır.)

(3) Mustafa Necati (Uğural) (1892-1929): İzmir'de doğdu. 1919'dan sonra Türklerle Yunanlılar arasında yapılan savaşlarda "millî çeteler" in yanında Yunanlılara karşı savaştı. Vasif Çınar ile birlikte İzmir'e Doğru gazetesini çıkardı. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Saruhan milletvekili idi, 1920'de Pontus Rum Teşkilatını "tahkike me'mur" edilen Samsun İstiklâl Mahkemesi'nde görevlendirildi. Daha sonra, Kastamonu yöresinde görev yapan İstiklâl Mahkemesi başkanlığında bulundu. İkinci Meclis'te İzmir milletvekili olan Mustafa Necati, değişik zamanlarda imar ve iskan bakanlığı, adliye bakanlığı ve maarif (millî eğitim) bakanlığı yapmıştır. Mustafa Necati, Şeyh Sait Ayaklanması dolayısıyla kurulan Şark İstiklâl Mahkemesi'nde bir hafta kadar savcılık da yapmıştır. (Burada Mustafa Necati ile ilgili verilen bilgiler şu kaynaktan özetlendi: Türk Ansiklopedisi, c.XXV, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 1977, s. 167)

(4)Recep Peker (1888-1950): 1923'da milletvekili oldu. Şeyh Sait Ayaklanmasından önce Türkiye Cumhuriyeti'nin işleri bakanı idi. Hakimiyet-i Milliye gazetesi başyazarlığı, Cumhuriyet Halk Fırkası Sekreterliği, millî savunma bakanlığı, işleri bakanlığı, bayındırlık bakanlığı ve başbakanlık (1946-1947) da yapmış olan Recep Peker, 1935-1942 yıllarında İstanbul Üniversitesi ve Harp Akademisi'nde devrim tarihi okutmuştur (Türk Ansiklopedisi, c.XXVI, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 1977, s.458).

□□□

KOMKAR'DAN AÇIKLAMA

KOMKAR, Yeni Ülke gazetesinin 10-16 Kasım 1991 tarihli sayısında Hüseyin Aykol imzalı "Düsseldorf Davası iki yaşında" başlıklı haber ile ilgili bir açıklama yayınladı. KOMKAR, açıklamasında, yöneticilerinden Bekir Saydam'ın söz konusu haberde yer alan iddialarla karalanmak istendiğini belirtti. Gazetemize de gönderilen 5 Aralık tarihli KOMKAR Merkez Yürütme Kurulu adına yapılan açıklamanın özeti şöyle:

Gazetenizin 10-16 Kasım 1991 tarihli nüshasında Hüseyin Aykol imzalı "Düsseldorf Davası iki yaşında" başlıklı haberde 'KOMKAR temsilcilerinden Bekir Saydam'ın davada savcının dinlenmesini istediği tanıklar arasında bulunduğu' iddia ediliyor. Yine sözkonusu yazının daha sonraki bölümlerinde 'Bay itirafçı sanık Ali Çetiner, savunma avukatlarının soruları karşısında bocalayarak savcılara çok zor duruma soktu'. 'Bakalım savcıların umut bağladığı diğer tanıklar davaya ne gibi katkılarda bulunabilecek' deniliyor.

Yukarıda alıntı olarak verdiğimiz bölümlerde Bekir Saydam'a ilişkin iddialar tamamen yalana iftiraya dayalıdır ve örgütümüzü, örgütümüzün yöneticilerinden Bekir Saydam'ı karalamaya yönelik düşmanca bir tutumun ifadesidir. Söz konusu davada ne Bekir Saydam ne de bir başka yöneticimize tanık değildir. Örgütümüze, örgüt yöneticilerimize yönelik iftira ve karalamaya dayanan benzer haber ve yorumlar daha önce "Serxwebûn" ve "Berxwedan" gazetelerinde de yer almıştı. Aynı şekilde PKK Genel Sekre-

teri Abdullah Öcalan da değişik zamanlarda yaptığı açıklamalarda benzer suçlamalarda bulunmuştu. Bay muhabir Hüseyin Aykol ya sözünü ettiğimiz çevrece yanlış bilgilerle aldatılmış ve kullanılmıştır. Ya da bilinçli olarak aynı yalanı tekrarlayarak örgütümüze yönelik düşmanca bir tutum içindedir.

(...) Bizlere ve bizim dışımızda başka yurtsever güçlere karşı PKK Merkezince kararlaştırılan benzer saldırı ve düşmanca tutumun sorumluluğunda uygulayıcılarından biri olan Ali Çetiner'in bugün "itirafçı sanık" olması ibret vericidir ve ne yazık ki tek olumsuz örnek değildir. Aynı konuma Hüseyin Aykol'un ya da benzerlerinin düşmeyeceğinin de garantisi yoktur.

(...) Bay Muhabir Hüseyin Aykol ve benzerlerini tavırlarını yeniden gözden geçirerek, kendileri gibi düşünmeyenlere karşı sürdürdükleri düşmanca tavrı, iftiraya karalamaya dayanan sorumsuzca tutumlarını terk etmeye çağırıyoruz.

□□□

□□□ Kurdistan Press'in yaklaşık 3.5 yıllık yayın dönemini kapsayan (1-78) sayıları 3 cilt olarak toplandı. Ciltleri isteme koşulları şöyledir:
İskandinavya için
1 Cilt 250 SEK
3 Cilt 700 SEK.

★
Avrupa Ülkeleri
1 Cilt 70 DM
3 cilt 200 DM

★
ABD ve Avustralya
1 Cilt 35 \$
3 Cilt 100 \$

Ciltler isteklilerin adreslerine ödemeli olarak gönderilir. Yukarıdaki fiyatlara posta masrafı dahil değildir.

□□□ Hejmarên Kurdistan Press'e (1-78) yê nêzîkê 3 sal û niv di 3 cildan de hatine berhevkirin. Şertê xwestina cildan weha ye:
Ji bo Skandinavya
1 Cild 250 SEK
3 Cild 700 SEK.

★
Welatên Ewropa
1 Cild 70 DM
3 Cild 200 DM.

★
Amerîka û Awistralya
1 Cild 35 \$
3 Cild 100 \$

Kesên ku bixwazin cild bikişin, dikarin bi rêya poste bi dest xî. Mesrefa postê ne di nav bûhayê jorin de ye.

İsteme Adresi • Navnîşana Xwestinê

BOX 70 80, 172 07 Sundbyberg - SWEDEN

KURDISTAN PRESS
rojnameyê 15 rojîn 15 gûnlûk gazete

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Orhan KOTAN, 08-6284743
Redaktion sekreterare
Çetin ÇEKO, 08-6282332
Tryckeri:
Dalarnas Tidningar AB

Postadress: Box 7080, 17207 Sundbyberg
Besökadress: Orsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf: [46] 8 - 628 23 32
Telex: 131 42 ANK S
Telefax: 08 - 733 95 54
Postgiro: 4151269 - 0

Kurdisk Tidning
Utkommer varannan vecka
Nummer; 90 (3)
18 December 1991

ISSN 0283 - 4898

Şeva Kurdistan Press'ê

Kurdistan Press geçesi

• Şivan Perwer • Nasir Rezazî • Ciwan • Delal

25.01.1992 • 17°° • FOLKETHUS • STOCKHOLM

Axaftin • Konuşma • Folklor • Dia